

**YLEMMÄT AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINNOT
TYÖMARKKINOILLA**

Valmistuneiden kokemukset ja koulutuksen vaikuttavuus

Projektin väliraportti 03/09

KRISTIINA OJALA & SAKARI AHOLA

**RESEARCH UNIT FOR
THE SOCIOLOGY OF
EDUCATION**

SISÄLLYS

1	KYSELYTUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	4
1.1	Tutkimustehtävä ja aineisto	4
1.2	Kyselyyn vastanneiden perustiedot	6
2	KOULUTUS- JA TYÖHISTORIA	9
2.1	Pohjakoulutusväylät	9
2.2	Työelämän konkarit – Tutkinnon suorittaneilla runsaasti työkokemusta ...	12
2.3	Tyypillisintä vakituinen kokopäivätyö.....	13
2.4	Kyselyyn vastanneiden työura.....	15
3	KOULUTUKSEN HYÖTY JA URA-AIKEET	25
3.1	Mitä hyötyä tutkinnosta?.....	25
3.2	Opiskelijatyypit ja koulutuksen hyötynäkökulmat	27
3.3	Tutkinnon vaikutukset urakehitykseen	30
3.4	Tohtorinhattu kiinnostaa	35
4	KOULUTUSKOKEMUKSET.....	40
4.1	Opiskelijat tyytyväisiä koulutukseen – Arvosanana kahdeksan.....	40
4.2	Kokemukset opetuksesta ja opetusjärjestelyistä.....	41
4.3	Opinnäytetyöskentely koulutuksen keskiönä – Kokemukset toteutuksesta ja merkityksestä.....	44
4.4	Vastaako koulutuksesta saatu osaaminen työelämän vaatimuksia?	48
4.5	Mikä koulutuksessa oli onnistunutta ja missä on kehitettävää?	51
5	YHTEENVETO	57

Taulukkuuettelo

Taulukko 1. Ammattikorkeakoulukohtaiset vastausprosentit.....	5
Taulukko 2. Vastanneiden suorittamat muut tutkinnot koulutusaloittain.	11
Taulukko 3. Oman alan työkokemus yhteensä koulutusaloittain tarkasteltuna	13
Taulukko 4. Koulutus- ja työhistoriatyypittely.....	28

Kuvioluettelo

Kuvio 1. Kyselyyn vastanneet koulutusaloittain sukupuolen mukaan (%).....	7
Kuvio 2. Vastanneiden ikä koulutusaloittain (%).....	8
Kuvio 3. Kyselyyn vastanneet koulutusaloittain yleissivistävän pohjakoulutuksen mukaan (%).....	9
Kuvio 4. Työtehtävien muuttuminen koulutusaloittain ylempään AMK-tutkinnon suorittamisen jälkeen (%).....	15
Kuvio 5. Työtehtävien muuttuminen sukupuolittain ylempään AMK-tutkinnon suorittamisen jälkeen (%).....	16
Kuvio 6. Työtehtävien vaatimustason muutos ja ylempään AMK-tutkinnon suorittamisen vaikutus ylenemiseen koulutusaloittain (%).....	17
Kuvio 7. Työtehtävien vaatimustason muutos ja ylempään AMK-tutkinnon suorittamisen vaikutus ylenemiseen sukupuolittain (%).....	18
Kuvio 8. Työpaikan vaihtoaikheet koulutusaloittain (%).....	21
Kuvio 9. Koulutuksen hyödyt koulutusaloittain (1=täysin eri mieltä,...,5=täysin samaa mieltä).....	26
Kuvio 10. Koulutuksesta saadut hyötytulottavuudet vastaajaryhmien mukaan (1=täysin eri mieltä,...,5=täysin samaa mieltä).....	29
Kuvio 11. Tutkinnon vaikutus urakehitykseen koulutusaloittain (%).....	34
Kuvio 12. Vastanneiden kiinnostus jatkokouluttautua mahdollisessa ammattikorkeakoulujen omassa ammatillisessa tohtorikoulutuksessa koulutusaloittain.....	36
Kuvio 13. Kiinnostus ammattikorkeakoulujen omasta ammatillisesta tohtorikoulutuksesta työpaikan vaihtoaikheet mukaan.....	37
Kuvio 14. Vastanneiden kiinnostus jatkokouluttautua yliopistojen tohtoriohjelmissä koulutusaloittain.....	38
Kuvio 15. Kiinnostus yliopistojen tohtorikoulutuksesta työpaikan vaihtoaikheet mukaan.....	39
Kuvio 16. Koulutuskokemusten keskiarvot koulutusaloittain.....	40
Kuvio 17. Kyselyyn vastanneiden koulutuskokemukset (%).....	43
Kuvio 18. Tyytyväisyys opinnäytetyöskentelyyn koulutusaloittain (1=täysin eri mieltä,...,5=täysin samaa mieltä).....	46
Kuvio 19. Koulutuksesta saatujen taitojen ja osaamisen vastaavuus todellisiin työelämän vaatimuksiin.....	50

1 KYSELYTUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

1.1 Tutkimustehtävä ja aineisto

Hankkeessa tarkastellaan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden koulutuskokemuksia sekä koulutuksen vaikuttavuutta heidän työssään ja urakehityksessään. Valmistuneiden koulutuskokemuksia tarkastellaan koulutuksen työelämälähtöisyyden näkökulmasta. Erityisenä kiinnostuksen kohteena on työelämän kehittämistehtävänä suoritetun opinnäytetyön järjestelyt, toimivuus ja vaikuttavuus valmistuneen työorganisaation kehittämisen näkökulmasta. Keskeinen kysymys on, miten uudet ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot vastaavat niille asetettuja koulutuspoliittisia tavoitteita.

Keskeiset tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten koulutus on vastannut tavoitteitaan, ja miten tyytyväisiä opiskelijat ovat olleet koulutuksen antiin ja koulutusjärjestelyihin?
2. Miten koulutuksen työelämäyhteyksiä on toteutettu, ja miten ne ovat toimineet?
3. Miten opinnäytetyöprosessi on kaikkiaan sujunut, miten ohjaus ja muut tukitoimet on järjestetty, miten kehittämisprosessi on niveltynyt työpaikan arkeen ja rutiineihin ja, onko kehittämishanke tuloksineen palvellut tavoitteitaan?
4. Mikä merkitys suoritetuilla opinnoilla ja ylemmällä ammattikorkeakoulututkinnolla on ollut valmistuneen työelämätaidoille sekä urakehitykselle?

Hankkeen ensimmäisen vaiheen kyselytutkimuksen perusjoukon muodostavat vakinaistetussa ylemmässä ammattikorkeakoulututkinnossa aloittaneet ja jo valmistuneet opiskelijat. Tutkimus toteutettiin lomakekyselynä syksyllä 2008. Tutkimukseen on otettu mukaan ne halukkaat ammattikorkeakoulut, jotka ovat olleet mukana jo myös aiemmassa opiskelijakyselytutkimuksessa (ks. Ojala & Ahola 2008a). Yhteensä 19 ammattikorkeakoulusta 17 ammattikorkeakoulua¹ osallistui tutkimukseen luovut-

---

¹ Diakonia-amk, Etelä-Karjalan amk, Haaga-Helian amk, Jyväskylän amk, Kajaanin amk, Kemi-Tornion amk, Keski-Pohjanmaan amk, Kymenlaakson amk, Laurea-amk, Metropolia amk, Oulun seudun amk, Pohjois-Karjalan amk, Rovaniemen amk, Satakunnan amk, Seinäjoen amk, Turun amk, Vaasan amk.

tamalla tutkimuksen käyttöön valmistuneiden opiskelijoiden osoitetiedot niiden opiskelijoiden osalta, jotka ovat antaneet luvan tietojensa luovuttamiseen. Näille valmistuneille opiskelijoille lähetettiin postitse syys-lokakuun aikana kyselylomakkeet, joiden määräksi kertyi yhteensä 572 kappaletta². Postista palautui osoitevirheen vuoksi yhteensä 14 lomaketta, joten lähetetyillä lomakkeilla tavoitettiin yhteensä 558 tutkinnon suorittanutta. Kyselylomakkeita palautettiin yhteensä 325 kappaletta. Vastausprosentti tässä tutkimuksessa on 58. Taulukosta 1 nähdään ammattikorkeakouluittain tutkinnon suorittaneille lähetetyt ja heiltä palautuneet kyselylomakkeet sekä ammattikorkeakoulukohtaiset lomakkeiden palautusprosentit.

Taulukko 1. Ammattikorkeakoulukohtaiset vastausprosentit.

<i>Ammattikorkeakoulu</i>	<i>Lähetetyt lomakkeet</i>	<i>Osoitevirheen vuoksi jäi tavoittamatta</i>	<i>Palautetut lomakkeet</i>	<i>Vastausprosentti</i>
Diakonia AMK	17		10	59
Etelä-Karjalan AMK	14		8	57
Haaga-Helia AMK	62	2	29	48
Jyväskylän AMK	64	3	37	61
Kajaanin AMK	19	1	8	44
Kemi-Tornion AMK	23	1	15	68
Keski-Pohjanmaan AMK	22		11	50
Kymenlaakson AMK	5		2	40
Laurea-AMK	45		30	67
Metropolia AMK ³	131	6	70	56
Oulun seudun AMK	5		5	100
Pohjois-Karjalan AMK	35		21	60
Rovaniemen AMK	18		12	67
Satakunnan AMK	35		23	66
Seinäjoen AMK	39		20	51
Turun AMK ⁴	36	1	22	63
Vaasan AMK	2		2	100
<i>Yhteensä</i>	<i>572</i>	<i>14</i>	<i>325</i>	<i>58</i>

² Muutaman ammattikorkeakoulun luovuttamissa opiskelijoiden yhteystiedoissa ei ollut eroteltuna jatkotutkinnon ja vakinaistetun ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden opiskelijoiden osoitetietoja, jolloin kyselylomakkeet lähetettiin kaikille opiskelijoille. Koska ammattikorkeakouluilta tiedusteltaessa ilmeni, että jatkotutkintokokeilukoulutuksen ja ylemmän ammattikorkeakoulututkintokoulutuksen opetussuunnitelmissa ja opetusjärjestelyissä ei ole ollut suuria eroja, otettiin myös jatkotutkintokokeiluajana tutkinnon aloittaneet ja kyselyyn vastanneet tutkimukseen mukaan.

³EVTEK-ammattikorkeakoulu ja Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia yhdistyivät Metropolia ammattikorkeakouluksi 1.8.2008 (ks. http://www.metropolia.fi/tietoa_metropoliasta/). Tutkimuksessa puhutaan jo Metropolia ammattikorkeakoulusta siitä huolimatta, että kyselyyn vastanneet ovat aloittaneet opintonsa ja lähes kaikki myös valmistuneet koulutuksesta ennen ammattikorkeakoulujen yhdistymistä.

⁴ Turun ammattikorkeakoulun kohdalla kyselylomakkeet lähetettiin ainoastaan sosiaali- ja terveystieteiden tutkinnon suorittaneille.

1.2 Kyselyyn vastanneiden perustiedot

Kyselyyn vastanneet edustivat yhteensä kuutta eri koulutusala: sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala (49 %), tekniikan ja liikenteen ala (24 %), yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala (17 %), matkailu-, ravitsemis- ja talousala (6 %), kulttuuriala (4 %) sekä luonnonvara- ja ympäristöala (1 %)⁵. Koulutusalojen sisällä oli edustettuna yhteensä 19 erilaista koulutusohjelmaa, joista kolme selvästi suurinta olivat terveyden edistämisen koulutusohjelma (35 %), yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen koulutusohjelma (16 %) sekä teknologiaosaamisen koulutusohjelma (15 %). Muut koulutusohjelmat olivat automaatioteknologian, hyvinvointiteknologian (sosiaali- ja terveysala sekä tekniikka), informaatioteknologian, konservoinnin, maaseudun kehittämisen, matkailualan, mediatuottamisen, musiikin, palveluliiketoiminnan, palvelujen tuottamisen ja johtamisen, sosiaalialan, sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen, tietojärjestelmäosaamisen, toimintakyvyn edistämisen sekä tuotantotalouden koulutusohjelma.

Tutkintonimikkeitä vastanneilla oli yhteensä 18 erilaista. Neljä selvästi muita enemmän ilmoitettuja tutkintonimikkeitä olivat insinööri (24 %), tradenomi (18 %), sosionomi (18 %) sekä sairaanhoitaja (17 %). Muut ilmoitetut tutkintonimikkeet olivat agronomi, bioanalyttikko, fysioterapeutti, konservaattori, kuntoutuksen ohjaaja, medianomi, metsätalousinsinööri, musiikkipedagogi, muusikko, restonomi, röntgenhoitaja, suuhygienisti, terveydenhoitaja sekä toimintaterapeutti. Virallisissa tutkintonimikkeissä on suluissa (ylempi amk) tutkinnon tasoa osoittamassa.

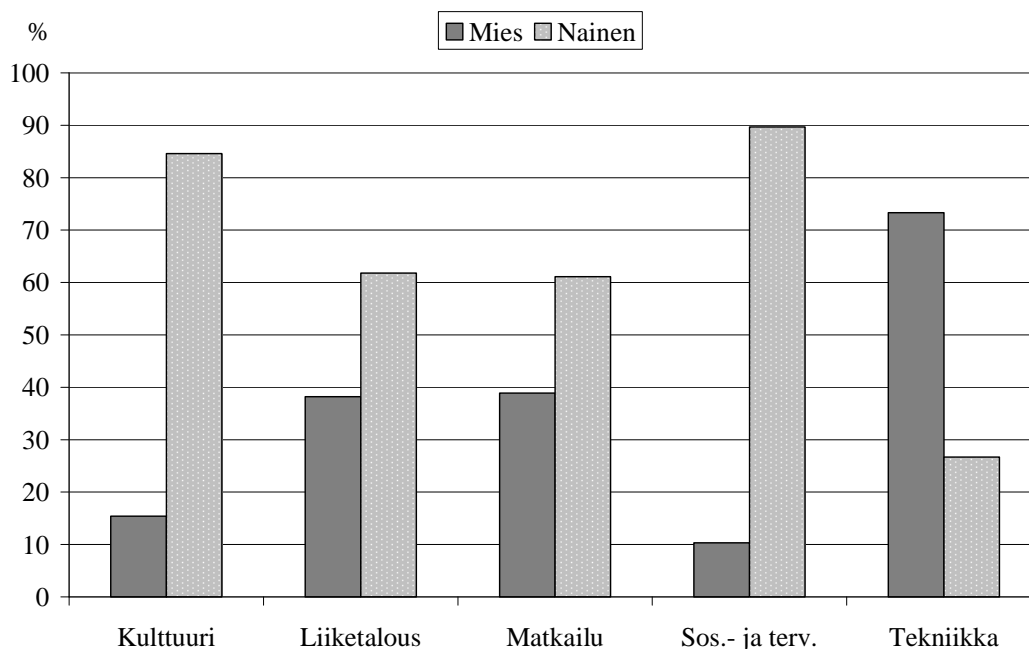
Kyselyyn vastanneet olivat aloittaneet ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavat opintonsa pääosin vuosina 2005 (38 %), 2006 (47 %) tai 2007 (7 %). Lisäksi kyselyyn oli vastannut joitakin jo jatkotutkintokokeiluaikana vuosina 2002 (1 %), 2003 (4 %) tai 2004 (3 %) opintonsa aloittaneita⁶. Valtaosa oli valmistunut vuonna 2008 (55 %) ja 2007 (39 %). Loput olivat valmistuneet vuosina 2005–2006.

---

⁵ Koulutusaloista puhutaan tekstissä tästä edespäin lyhyillä nimillä – sosiaali- ja terveysala, tekniikan ala, liiketalouden ala, matkailuala ja kulttuuriala. Koulutusaloissa tarkasteluissa luonnonvara-ala on jätetty pois vastanneiden pienen määrän vuoksi.

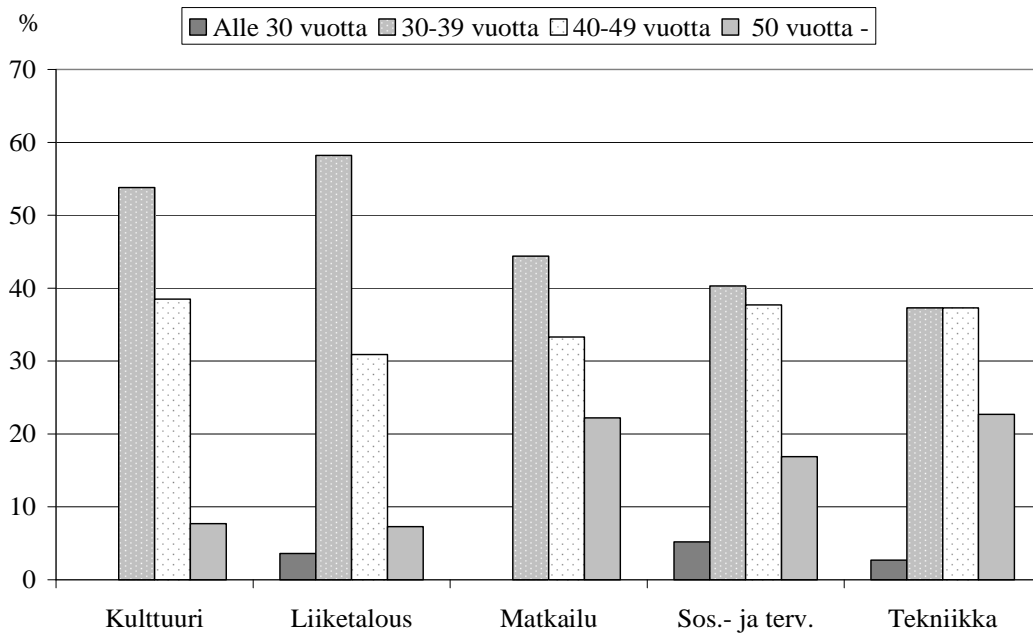
⁶ Ks. viite 2.

Naisten osuus vastanneista oli lähes 70 %. Erityisesti sosiaali- ja terveysalalla sekä kulttuurialalla naiset muodostivat kyselyyn vastanneista suuren enemmistön. Ainoastaan tekniikan alalla, joka on tyypillisesti hyvin miesvoittainen, miehet olivat vastanneissa enemmistönä. (vrt. Ojala & Ahola 2008a, 54–55; Kivinen & Nurmi 2008, 14.)

Kuvio 1. Kyselyyn vastanneet koulutusaloittain sukupuolen mukaan (%).

Kyselyyn vastanneiden ikähaitari oli suuri vaihdellen 28 ikävuodesta 65 ikävuoteen, keski-ään ollessa peräti 41 vuotta. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon osallistujat muodostavat tunnetusti iältään hyvin heterogeenisen opiskelijajoukon – ovathan kyseessä jo työelämässä toimivat opintojaan täydentävät aikuisopiskelijat (Ojala & Ahola 2008a, 55). Suurimmat ikäryhmät muodostivat 30–39-vuotiaat, joita vastanneissa oli yli 40 % sekä 40–49-vuotiaat, joita oli yli 35 %. Liiketalousalan vastanneet olivat muita nuorempia: lähes 60 % vastanneista oli 30–39-vuotiaita. Kulttuurialalla vastanneista lähes 55 % oli 30–39-vuotiaita, mutta toisaalta lähes 40 % kulttuurialan vastanneista oli 40–49-vuotiaita. Alle 30-vuotiaita ei ollut kulttuurialalla ollenkaan. (Kuvio 2.) Myös aiemmassa opiskelijakyselyssä (Ojala & Ahola 2008a, 55–56) liiketalouden alan opiskelijat olivat muiden alojen opiskelijoita nuorempia. Kuten jäljempänä tulee ilmi, liiketalouden alan opiskelijoiden nuoruus johtuu osaltaan siitä, että he ovat pääasiassa lukiopohjan suorittaneita ja heillä on muiden alojen opiskelijoita vähemmän muita tutkintoja.

Kuvio 2. Vastanneiden ikä koulutusaloittain (%).

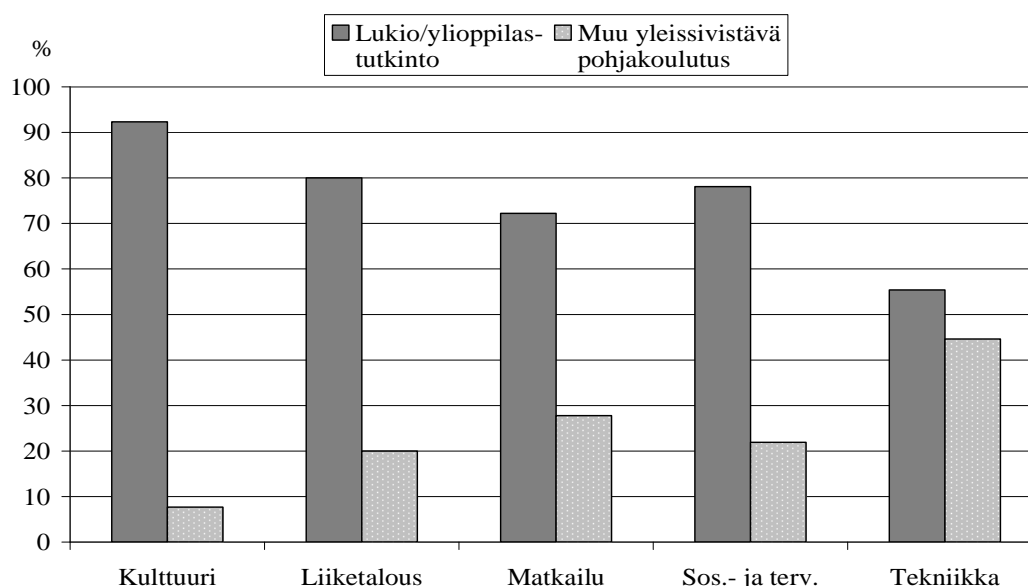
Lähes 60 prosenttia vastanneista eli avio- tai avoliitossa, jossa oli lapsia. Reilu viidesosa vastanneista eli niin ikään avio- tai avoliitossa, mutta lapsia ei ollut. Yksin asuvia vastanneissa oli 13 prosenttia ja yksinhuoltajia viisi prosenttia. Muutamalla oli yhteishuoltajuus, tai he asuivat yksin aikuisen lapsen kanssa. Lapsia perheillä oli yhdestä yhdeksään. Eniten (45 %) oli kaksilapsisia perheitä.

2 KOULUTUS- JA TYÖHISTORIA

2.1 Pohjakoulutusväylät

Suurimmalla osalla kyselyyn vastanneista oli yleissivistävänä pohjakoulutuksena lukio tai ylioppilastutkinto. Neljäsosalla oli pohjakoulutuksena peruskoulu tai keskikoulu ja kahdella prosentilla kansakoulu tai kansalaiskoulu (vrt. Ojala & Ahola 2008a, 57)⁷. Kuviosta 3 nähdään, että tekniikan alalla lukion tai ylioppilastutkinnon ja muun yleissivistävän pohjakoulutuksen suorittaneet jakautuivat melko tasaisesti (vrt. Ojala & Ahola 2008a, 57–58; Kivinen & Nurmi 2008, 18). Muilla aloilla valtaosa oli suorittanut lukion tai ylioppilastutkinnon.

Kuvio 3. Kyselyyn vastanneet koulutusaloittain yleissivistävän pohjakoulutuksen mukaan (%).

Vastanneista valtaosa oli hakenut ylempään ammattikorkeakoulututkintoon suorittamallaan ammattikorkeakoulututkinnolla, joista neljä eniten ilmoitettua tutkintoa olivat

⁷ Jatkossa kansakoulun tai kansalaiskoulun käyneet on sijoitettu samaan luokkaan peruskoulun tai keskikoulun käyneiden kanssa, ja näistä puhutaan yhdessä muun yleissivistävän pohjakoulutuksen saaneina.

insinööri (23 %), sosionomi (17 %), sairaanhoitaja (16 %) ja tradenomi (16 %)⁸. Neljä opiskelijaa oli hakenut koulutukseen maisterin tutkinnolla ja neljä opiskelijaa kandidaatin tutkinnolla. Yksi opiskelija ilmoitti hakeneensa koulutukseen keskeneräisellä yliopistotutkinnolla.

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon edellytetyn ammattikorkeakoulututkinnon tai yliopistotutkinnon lisäksi vastanneista 70 prosenttia oli suorittanut myös muita tutkintoja. Opistotutkinto tai korkea-asteen ammatillinen tutkinto oli yli 70 prosentilla ja toisen asteen ammatillinen tutkinto 45 prosentilla muita tutkintoja suorittaneista. Lisäksi muita tutkintoja suorittaneista 14 prosentilla oli jokin muu tutkinto, esimerkiksi johtamisen erikoisammattitutkinto, näyttötutkintomestari­tutkinto, toinen ammattikorkeakoulututkinto tai maisterin tutkinto. Kulttuurialan ja matkailualan opiskelijoista lähes 85 prosenttia ja sosiaali- ja terveysalalla sekä tekniikan alalla yli 70 prosenttia oli suorittanut muita tutkintoja. Liiketalouden alalla muita tutkintoja oli suoritettu vähiten (55 %).

Eryteisesti matkailualan, mutta myös liiketalouden ja tekniikan alan opiskelijat olivat suorittaneet paljon opistotutkintoja tai korkea-asteen ammatillisia tutkintoja. Tekniikan alalla yli puolet vastanneista oli suorittanut myös toisen asteen ammatillisia tutkintoja. Kuten jo aiemmassa tutkimuksessa (Ojala & Ahola 2008a, 60–61) totesimme, erityisesti tekniikan alalla on paljon opiskelijoita, jotka ovat kouluttaneet itseään pidemmän kaavan mukaisesti toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta alkaen. Sosiaali- ja terveysalalla opistotutkinnot tai korkea-asteen ammatilliset tutkinnot ja toisen asteen ammatilliset tutkinnot jakautuivat tasaisemmin. Kulttuurialalla 55 prosenttia oli suorittanut opistotutkintoja tai korkea-asteen ammatillisia tutkintoja. (Taulukko 2.)

---

⁸ Muut suoritettut ammattikorkeakoulututkinnot olivat agrologi, artonomi, bioanalyytikko, fysioterapeutti, geronomi, konservaattori, kuntoutuksen ohjaaja, medianomi, merikapteeni, metsätalousinsinööri, musiikkipedagogi, restonomi, röntgenhoitaja, suuhygienisti, terveydenhoitaja, toimintaterapeutti sekä yhteisöpedagogi.

Taulukko 2. *Vastanneiden suorittamat muut tutkinnot koulutusaloittain.*

	Kulttuuri		Liiketalous		Matkailu		Sos.- ja terv.		Tekniikka	
	(n=11)		(n=30)		(n=15)		(n=111)		(n=54)	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Toisen asteen amm. tutkinto	2	18	7	23	4	27	58	52	28	52
Opistotutkinto/korkea-asteen amm. tutkinto	6	55	24	80	14	93	70	63	41	76
Muu tutkinto	5	45	6	20	1	7	10	9	10	19

Kulttuurialalla suoritettujen toisen asteen ammatillisten tutkinnot olivat tekstiiliartesaanin tutkintoja. Liiketalouden alalla toisen asteen ammatilliset tutkinnot olivat esimerkiksi merkantin, tarjoilijan ja baarimestarin tutkintoja. Matkailualalla kyseiset tutkinnot olivat kokin ja keittiöapulaisen tutkintoja. Sosiaali- ja terveysalalla yli viidesosa suoritetuista toisen asteen ammatillisista tutkinnoista oli lähihoitajan tutkintoja ja lähes 15 prosenttia lastenhoitajan tutkintoja. Yhdeksän prosenttia oli suorittanut apuhoitajan tutkinnon ja seitsemän prosenttia kuntohoitajan tutkinnon. Muita tutkintoja olivat esim. perushoitajan, päivähoitajan, vajaamielishoitajan, hammashoitajan ja jalkahoitajan tutkinnot. Tekniikan alalla lähes kolmasosa oli suorittanut asentajan tutkinnon. Muita suoritettuja tutkintoja olivat esim. mekaanikon, levyseppähitsaajan, laborantin ja kirvesmiehen tutkinnot.

Kulttuurin alalla opistotutkinnot tai korkea-asteen ammatilliset tutkinnot olivat artemin tai merkonomin tutkintoja. Liiketalouden alalla opistotutkinnot tai korkea-asteen ammatilliset tutkinnot olivat pääasiassa joko merkonomin tai ylioppilasmerkonomin tutkintoja, joita oli yhteensä yli 70 prosenttia suoritetuista opisto- tai korkea-asteen ammatillisista tutkinnoista. Lisäksi neljä henkilöä oli suorittanut teknikon, kuten esim. kauppa-, siivous- tai sähkötekniikon tutkinnon. Matkailualalla opistotutkinnot tai korkea-asteen ammatilliset tutkinnot olivat suurtalous- tai ravintolaesimiehen, ravitsemusteknikon tai keittiömestarin tutkintoja. Neljä henkilöä oli suorittanut merkonomin tai ylioppilasmerkonomin tutkinnon. Sosiaali- ja terveysalalla kolmasosa suoritetuista opistotutkinnoista tai korkea-asteen ammatillisista tutkinnoista oli sairaanhoitajan tutkintoja. Yli 10 prosenttia oli suorittanut merkonomin tai ylioppilas-

merkonomin tutkinnon, ja lähes saman verran oli suoritettu myös joko sosiaalihoitajan tai sosiaalikasvattajan tutkintoja. Terveystenhoitajan tutkintoja oli suorittanut seitsemän prosenttia. Muita suoritettuja opistotutkintoja tai korkea-asteen ammatillisia tutkintoja olivat esim. kättilön, lääkintävoimistelijan, fysioterapeutin ja röntgenhoitajan tutkinnot. Tekniikan alalla opistotutkinnoista tai korkea-asteen ammatillisista tutkinnoista lähes puolet oli tekniikon, kuten esim. koneteknikon, sähkötekniikon, paperitekniikon tai mittaus- ja säätötekniikon, tutkintoja. Yli viidesosa tutkinnosta oli insinöörin, kuten esim. kuljetusinsinöörin tai vaikkapa puutalousinsinöörin, tutkintoja. Merkonomin tai ylioppilasmerkonomin tutkinnon oli suorittanut kolme henkilöä. Yhteistä eri aloilla suoritetuilla opistotutkinnoilla tai korkea-asteen ammatillisilla tutkinnoilla on se, että jokaisella alalla vastanneet ovat suorittaneet merkonomin ja/tai ylioppilasmerkonomin tutkintoja. Kyseiset tutkinnot ovat saattaneet olla aikoinaan tietynlaisia yleistutkintoja, joihin on ollut helppo hakeutua. Kun liiketalouden alan, sosiaali- ja terveysalan sekä tekniikan alan toisen asteen ammatillisia tutkintoja, opistotutkintoja ja korkea-asteen ammatillisia tutkintoja verrataan aiemman tutkimuksemme (Ojala & Ahola 2008a, 62) tuloksiin, huomataan, että kyselyyn vastanneiden suorittamat tutkinnot ovat aloittain hyvin samoja.

2.2 Työelämän konkarit – Tutkinnon suorittaneilla runsaasti työkokemusta

Ylemmään ammattikorkeakoulututkintoon hakeutujilta edellytetään vähintään kolmen vuoden työkokemusta omalta asianomaiselta alalta. Kyselyyn vastanneille oli kertynyt työkokemusta omalta koulutusosalta alle vuodesta 35 vuoteen, keskimäärin 15 vuotta. Opiskelijajoukko on siis hyvin heterogeeninen hankitun työkokemuksen suhteen, mikä näkyi myös jo aiemman opiskelijakyselytutkimuksen tuloksissa (Ojala & Ahola 2008a, 68–69). Vastanneista reilulle kolmannekselle oli kertynyt oman alan työkokemusta yhteensä 5–9 vuotta, hieman yli 30 prosentille 10–19 vuotta ja 30 prosentille 20 vuotta tai enemmän. Alle viisi vuotta oman alan työkokemusta oli ainoastaan kahdella prosentilla vastanneista. Tämä onkin ymmärrettävää, sillä kyselyyn vastanneet ovat ehtineet olla työelämässä jo ennen ammattikorkeakoulututkinnon suorittamista, tutkinnon suorittamisen aikana sekä sen jälkeen.

Kun tarkastellaan vastanneiden oman koulutusalan työkokemuskertymää koulutusaloittain (taulukko 3), huomataan, että matkailualalla ja tekniikan alalla on eniten opiskelijoita, joilla on kertynyt työkokemusta jo vähintään 20 vuoden ajalta. Sosiaali- ja terveysalalla sekä liiketalouden alalla on puolestaan muita useammin 5–9 vuotta työkokemusta kerryttäneitä. Toisaalta kulttuurialalta vastanneista lähes 20 prosentilla on työkokemusta alle viisi vuotta (vrt. Ojala & Ahola 2008a, 71).

Taulukko 3. Oman alan työkokemus yhteensä koulutusaloittain tarkasteltuna.

Työkokemus yhteensä	Kulttuuri (n=11)		Liiketalous (n=53)		Matkailu (n=17)		Sos.- ja terv. (n=149)		Tekniikka (n=74)	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
alle 5 vuotta	2	18	1	2	-	-	2	1	2	3
5-9 vuotta	3	27	21	40	1	6	65	44	22	30
10-19 vuotta	3	27	22	42	8	47	41	28	21	28
20 vuotta-	3	27	9	17	8	47	41	28	29	39

2.3 Tyypillisintä vakituinen kokopäivätyö

Vastanneista 80 prosenttia työskenteli vakituudessa työsuhteessa ja viidesosalla työsuhde oli määräaikainen. Aiemmassa kyselytutkimuksessa, joka tehtiin liiketalouden, sosiaali- ja terveysalan sekä tekniikan alan alkuvaiheen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opiskelijoille, vastanneista 65 prosenttia ilmoitti työskentelevänsä vakituudessa työsuhteessa ja yli kolmasosalla työsuhde oli määräaikainen tai tilapäinen (Ojala & Ahola 2008a, 78). Näyttää siis siltä, että opiskelijoiden valmistuttua työsuhteita on vakinaistettu lisää. Tekniikan alalla lähes 95 prosenttia, liiketalouden alalla lähemmäs 90 prosenttia ja matkailualalla 80 prosenttia työskenteli vakituudessa työsuhteessa. Määräaikaisessa työsuhteessa työskenteli eniten kulttuurialan sekä sosiaali- ja terveysalan vastanneita. Edellisistä lähes 45 prosenttia ja jälkimmäisistä lähes 30 prosenttia ilmoitti työskentelevänsä määräaikaisessa työsuhteessa. Myös aiemmassa tutkimuksessa sosiaali- ja terveysalalla oli liiketalouden ja tekniikan alaa enemmän määräaikaisia tai tilapäisiä työsuhteita (ks. Ojala & Ahola 2008a, 79). Miehistä 92 prosenttia työskenteli vakituudessa työsuhteessa. Naisista vakituinen työsuhde oli 73 prosentilla.

Lähes 45 prosenttia vastanneista työskenteli kuntasektorilla ja 30 % yksityisissä yrityksissä. Vastanneista 10 % oli valtion leivissä. Lopuilla (16 %) oli jokin muu työnantaja, esimerkiksi kuntayhtymä, sairaanhoitopiiri, järjestö, säätiö, yhdistys tai seurakunta. Liiketalouden alalta valmistuneista yli puolet ja tekniikan alalta yli 45 % työskenteli yksityisessä yrityksessä, kun taas sosiaali- ja terveysalalla 60 % ja matkailualalla reilu puolet toimi kunnan palveluksessa. Kulttuurialalta valmistuneista kolmasosa työskenteli kunnalla ja kolmasosa yksityisessä yrityksessä. Miehistä 45 % työskenteli yksityisessä yrityksessä, naisista vain viidesosa. Naisista taas lähes 55 % oli kunnan palveluksessa, miehistä neljäsosa.

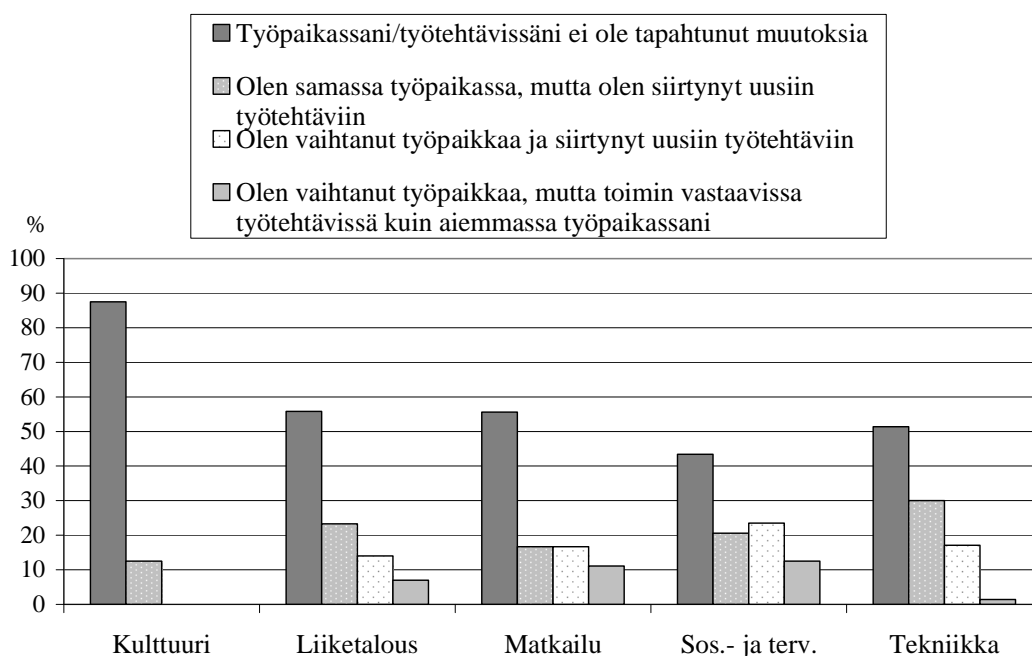
Vastanneista valtaosa (92 %) oli kokopäivätyössä aloittaessaan ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen. Kolme prosenttia toimi yrittäjänä ja kolme prosenttia oli äitiyslomalla tai perhevapaalla. Kolme vastaajaa oli työttömänä ja yksi osa-aikatyössä. Prosentti vastanneista ilmoitti toiminnakseen muun vaihtoehdon, joka käsitti esimerkiksi osittaisen hoitovapaan tai osa-aikatyön ja yrittäjyyden yhdistelmän. Koulutusaloittain tarkasteluna ei ollut suuria eroja. Kulttuurialalla kuitenkin yli 20 prosenttia eli kolme henkilöä toimi yrittäjänä aloittaessaan koulutuksen.

Kyselyyn vastatessaan 87 prosenttia ilmoitti olevansa kokopäivätyössä. Äitiyslomalla tai perhevapaalla oli kuusi prosenttia. Kolme prosenttia vastanneista toimi yrittäjänä, ja kaksi prosenttia oli osa-aikatyössä. Kolme kyselyyn vastannutta ilmoitti opiskelevansa päätoimisesti yliopistossa. Kaksi päätoimisesti opiskelevista ilmoitti olevansa opintovapaalla vakituisesta työstä tai virkavapaalla, ja yksi kertoi olevansa samalla kokopäivätyössä. Kaksi vastannutta ilmoitti olevansa työttömänä ja kolme vastannutta esitti pääasialliselle toiminnalleen muun vaihtoehdon, joita olivat esimerkiksi vuoroteltuvapaa ja osittainen hoitovapaa. Koulutusaloittain tarkasteltuna vastanneiden nykyhetken pääasiallisessa toiminnassa ei ollut suuria eroja. Edelleen kulttuurialalta vastanneissa oli eniten yrittäjiä. Liiketalouden alalla lähes 10 prosenttia oli äitiyslomalla tai perhevapaalla.

2.4 Kyselyyn vastanneiden työura

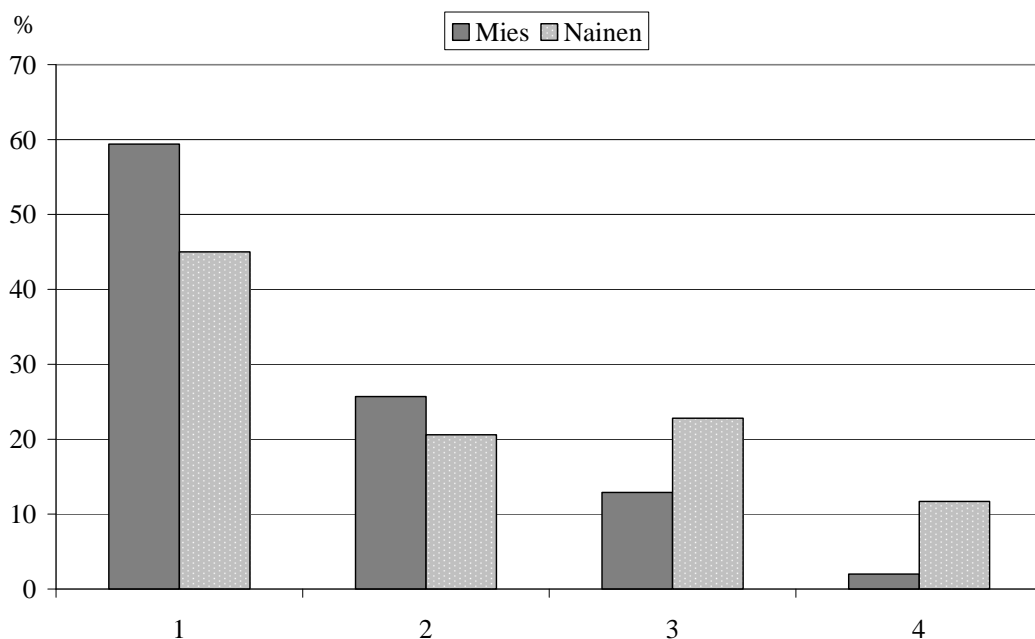
Työssä tapahtuneet muutokset ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen

Uutta yliopistosektorin maisterin tutkintoon vertautuvaa tutkintoa markkinoitiin kohentuvilla uranäkymillä, ja omalla uralla eteneminen oli myös korkealla opiskelijoiden koulutustoiveissa (Ojala & Ahola 2008a). Ovatko kohdejoukon työ tai työtehtävät sitten muuttuneet ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen? Puolet vastanneista ilmoitti, että työpaikassa tai työtehtävissä ei ollut tapahtunut muutoksia. Reilu viidennes ilmoitti olevansa edelleen samassa työpaikassa, mutta siirtyneensä uusiin työtehtäviin. Hieman alle viidesosa oli puolestaan vaihtanut työpaikkaa ja siirtynyt uusiin työtehtäviin. Kahdeksan prosenttia vastanneista oli vaihtanut työpaikkaa, mutta toimi vastaavissa työtehtävissä kuin aiemmassa työpaikassa. Koulutusaloittain tarkasteltuna erityisesti kulttuurialan vastanneet ilmoittivat, että työpaikassa tai tehtävissä ei ollut tapahtunut muutoksia; entisissä tehtävissään jatkoi lähes yhdeksän kymmenestä. Tekniikan alalla 30 prosenttia ilmoitti olevansa yhä samassa työpaikassa, mutta siirtyneensä uusiin työtehtäviin. Sosiaali- ja terveysalalla puolestaan lähes neljäsosa oli vaihtanut sekä työpaikkaa että siirtynyt uusiin työtehtäviin. (Kuvio 4.)

Kuvio 4. Työtehtävien muuttuminen koulutusaloittain ylemmän AMK-tutkinnon suorittamisen jälkeen (%).

Kun työssä tai työtehtävissä tapahtuneita muutoksia tarkastellaan sukupuolen mukaan (kuvio 5), nähdään että miehistä lähes 60 prosentilla ja naisista 45 prosentilla työpaikassa tai työtehtävissä ei ollut tapahtunut muutoksia. Naisista reilu viidennes oli vaihtanut sekä työpaikkaa että siirtynyt uusiin työtehtäviin, miehistä näin oli tehnyt vain joka kahdeksas. Naisista niin ikään reilu kymmenes oli vaihtanut työpaikkaa, mutta toimi vastaavissa työtehtävissä kuin aiemmassa työpaikassa. Miehillä vastaava prosenttiluku oli kaksi. Näyttää siis siltä, että naiset ovat jonkin verran miehiä enemmän vaihtaneet työpaikkaa tutkinnon suorittamisen jälkeen, kun taas miehillä on ollut vaakaampi työura saman työnantajan palveluksessa.

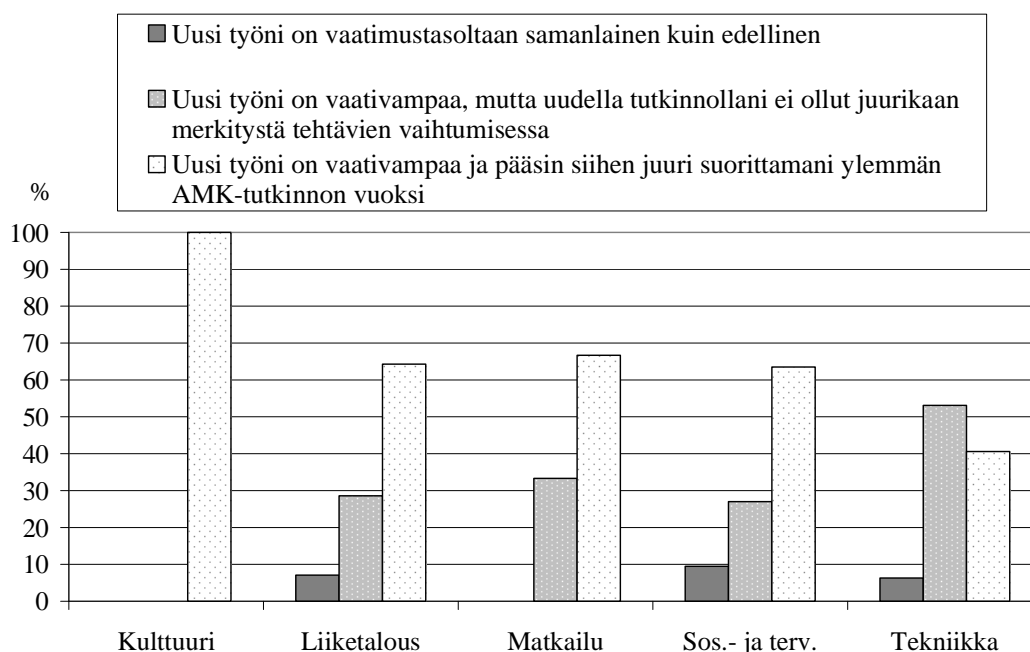
- 1 = Työpaikassani tai työtehtävissäni ei ole tapahtunut muutoksia
- 2 = Olen samassa työpaikassa, mutta olen siirtynyt uusiin työtehtäviin
- 3 = Olen vaihtanut työpaikkaa ja siirtynyt uusiin työtehtäviin
- 4 = Olen vaihtanut työpaikkaa, mutta toimin vastaavissa työtehtävissä kuin aiemmassa työpaikassani

Kuvio 5. Työtehtävien muuttuminen sukupuolittain ylemmän AMK-tutkinnon suorittamisen jälkeen (%).

Uusiin työtehtäviin siirtyneiden työtehtävien vaatimustaso – Onko suoritetulla tutkinnolla merkitystä?

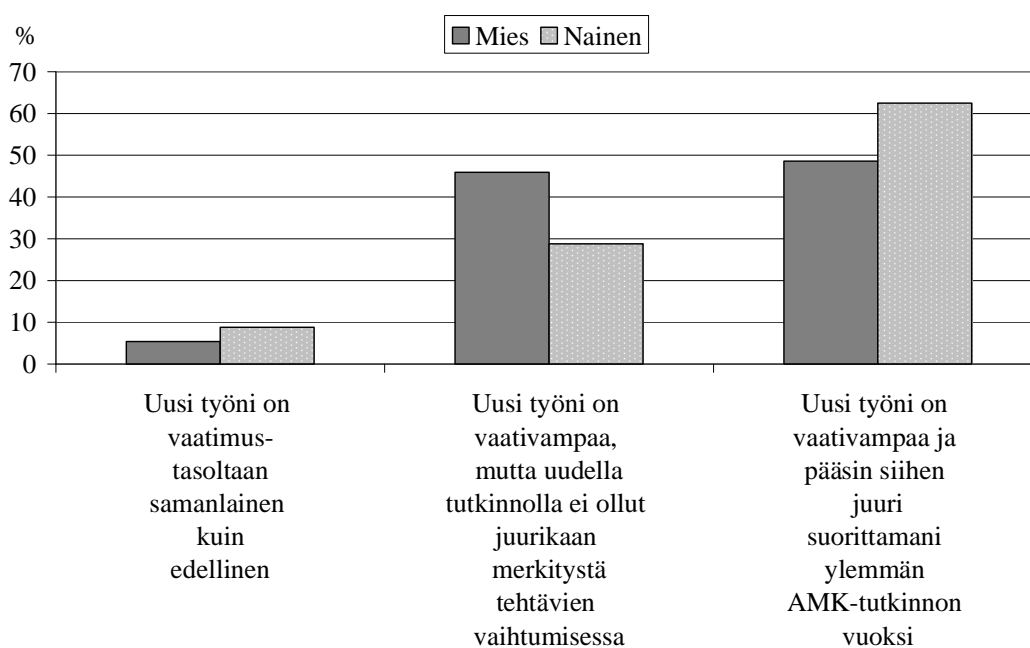
Uusiin työtehtäviin siirtyneiltä tiedusteltiin kyselylomakkeessa, minkälaisia työtehtävät olivat vaatimustasoltaan ja oliko nimenomaan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaminen vaikuttanut ylenemiseen. Uusiin työtehtäviin siirtyneistä lähes 60 prosenttia ilmoitti uuden työnsä olevan vaativampaa ja päässeensä siihen juuri suorittamansa ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon vuoksi. Reilu kolmannes katsoi, että uusi työ oli vaativampaa, mutta uudella tutkinnolla ei ollut juurikaan ollut merkitystä tehtävien vaihtumisessa. Kahdeksan prosenttia mielsi uuden työn olevan vaatimustasoltaan samanlaisen kuin edellisen. Erityisesti tekniikan alalla uuteen työhön siirtyneet ilmoittivat sen olevan vaativampaa, mutta eivät katsoneet, että uudella tutkinnolla olisi ollut merkitystä tehtävien vaihtumisessa. Muilla aloilla selvä enemmistö katsoi päässeensä vaativampiin tehtäviin juuri suorittamansa ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon vuoksi. (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Työtehtävien vaatimustason muutos ja ylemmän AMK-tutkinnon suorittamisen vaikutus ylenemiseen koulutusaloittain (%).

Kun tarkastellaan uusiin työtehtäviin siirtyneiden vastaajien työtehtävien vaatimustasoa ja suoritetun ylemmän tutkinnon vaikutusta ylenemiseen sukupuolen näkökulmasta (kuvio 7), nähdään että miehet arvioivat naisia useammin ylenemisensä johtuneen jostain muusta kuin uudesta tutkinnosta. Naiset vastaavasti ilmoittavat miehiä use-

ammin päässeensä uuteen vaativampaan työhön juuri suoritetun ylemmän ammatti- korkeakoulututkinnon vuoksi. Voidaan kysyä, arvioivatko miehet ylenemisen johtuvan naisia useammin esimerkiksi omista avuistaan naisten nähdessä selkeämmin koulutuksen roolin, vai kuvastavatko tulokset vain yleisiä työelämän sukupuolittuneita käytäntöjä?

Kuvio 7. Työtehtävien vaatimustason muutos ja ylemmän AMK-tutkinnon suorittamisen vaikutus ylenemiseen sukupuolittain (%).

Näkykö yleneminen ammattinimikkeissä?

Seuraavassa tarkastellaan vastanneiden ilmoittamia ammatti- ja tehtävänimikkeitä koulutusaloittain. Kulttuurialalta yhdeksän vastannutta kolmestatoista (69 %) ilmoitti nykyisen ammatti- tai tehtävänimikkeensä. Näistä nimikkeensä ilmoittaneista neljä ilmoitti nimikkeekseen opettajan ja kolme konservaattorin. Muut kaksi nimikettä olivat johtava MLKO (musiikkileikkikoulunopettaja) sekä toimittaja.

Liiketalouden alalta 84 prosenttia kyselyyn vastanneista ilmoitti nykyisen ammatti- tai tehtävänimikkeensä. Näistä ammatti- tai tehtävänimikkeensä ilmoittaneista reilu kolmannes ilmoitti jonkin päällikötason nimikkeen. Näitä olivat esimerkiksi projekti-päällikkö, it-päällikkö, markkinointipäällikkö, kehittämisspäällikkö, laatuspäällikkö ja talouspäällikkö. Reilu kymmenes (13 %) ilmoitti johtajanimikkeitä, joita olivat esi-

merkiksi tietohallintojohtaja, toimialajohtaja, hankejohtaja ja elinkeinotoimenjohtaja. Vastanneista 15 prosenttia ilmoitti nimikkeeseen joko suunnittelijan tai koordinaattorin; esimerkiksi taloussuunnittelija, viestintäsuunnittelija ja projektisuunnittelija tai myyntikoordinaattori ja viestintäkoordinaattori. Muita harvemmin esiintyneitä nimikkeitä olivat esimerkiksi koulutustarkastaja tai ylitarkastaja, lehtori, myyntineuvottelija ja työvoimaohjaaja.

Matkailualalta lähes 95 prosenttia ilmoitti nykyisen ammatti- tai tehtävänimikkeensä. Heistä 47 prosenttia ilmoitti erilaisia päällikkönimikkeitä. Näitä olivat mm. tuoteryhmäpäällikkö, kehittämisspäällikkö, aluepäällikkö ja palvelupäällikkö. Reilu kolmasosa ilmoitti nimikkeeksi opettajan tai lehtorin. Muita yksittäisiä ammatti- tai tehtävänimikkeitä olivat ruokapalvelunjohtaja, tutkija ja terminaaliesimies.

Sosiaali- ja terveysalalta 91 prosenttia ilmoitti nykyisen ammatti- tai tehtävänimikkeensä. Heistä lähes 40 prosenttia ilmoitti olevansa jokin hoitaja. Eniten ilmoitettuja hoitajanimikkeitä olivat sairaanhoitajat (45 %) ja osastonhoitajat (25 %). Muita hoitajanimikkeitä olivat muun muassa apulaisosastonhoitaja, terveydenhoitaja, työterveyshoitaja ja röntgenhoitaja. Nimikkeensä ilmoittaneista 10 prosenttia ilmoitti olevansa ohjaaja, kuten esimerkiksi sosiaali-ohjaaja, vastaava ohjaaja, johtava ohjaaja, perheohjaaja tai palveluohjaaja. Vastanneista kuusi prosenttia ilmoitti nimikkeeksi johtajan. Näitä olivat esimerkiksi lastenkodinjohtaja, vanhainkodinjohtaja, päiväkodinjohtaja ja palvelutalonjohtaja. Suunnittelijoita ja opettajia oli kumpiakin viisi prosenttia, koulukuraattoreita neljä prosenttia ja sosiaalityöntekijöitä kolme prosenttia. Muita yksittäisempiä ammatti- tai tehtävänimikkeitä olivat muun muassa kuntoutuksen erikoisasiantuntija, kriminaalihuoltotyöntekijä, projektityöntekijä, suuhygienisti, diakonissa ja palomies-sairaankuljettaja.

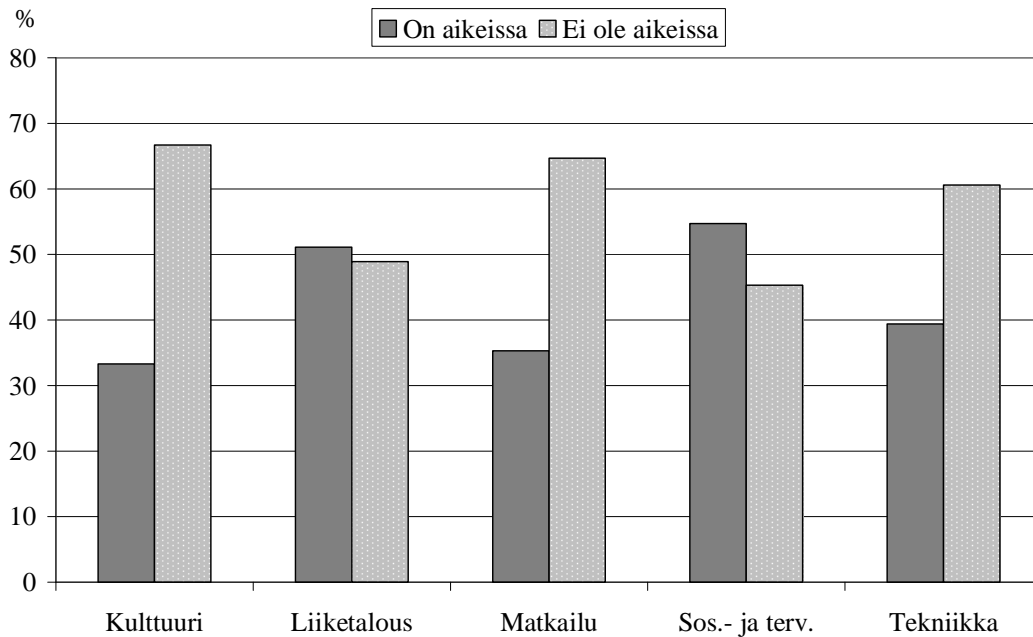
Tekniikan alalta 95 prosenttia ilmoitti nykyisen ammatti- tai tehtävänimikkeensä. Lähes 30 prosenttia oli päällikkötason tehtävissä. Nimikkeitä olivat muun muassa myyntipäällikkö, käyttöpäällikkö, kiinteistöpäällikkö, koulutuspäällikkö, riskienhallintapäällikkö, kunnossapitopäällikkö ja huoltopäällikkö. Viidesosa ilmoitti nimikkeeseen insinöörin, kuten esimerkiksi suunnitteluinsinööri, projekti-insinööri, kehitysinsinööri ja käyttöinsinööri. Vastanneista 13 prosenttia ilmoitti nimikkeeseen opettajan tai lehtorin, kahdeksan prosenttia managerin ja kuusi prosenttia johtajan, kuten esimer-

kiksi pelastusjohtaja tai koulutusjohtaja. Muita yksittäisempiä ammatti- tai tehtävänimikkeitä olivat muun muassa suunnittelija, it-asiantuntija, konsultti ja tarkastaja.

Liiketalouden, sosiaali- ja terveysalan sekä tekniikan alan kyselyyn vastanneiden tehtävänimikkeitä voidaan verrata aiempaan kyselytutkimukseemme (Ojala & Ahola 2008a, 75–76, 83–84), jossa tiedusteltiin kyseisten alojen vastaajien ammatti- tai tehtävänimikkeitä ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen. Vertailtaessa tutkintanimikkeitä tämän tutkimuksen tuloksiin huomataan, että eri aloilla ilmoitetut ammatti- tai tehtävänimikkeet ovat suuressa määrin pysyneet samantasoisina. Liiketalouden alalla edelleen yleisimmät nimikkeet ovat päällikkönimikkeitä. Ehkä johtajanimikkeet ovat nyt hieman yleistyneet. Tekniikan alalla edelleen yleisimmät ammatti- tai tehtävänimikkeet ovat päällikkö- ja insinöörinimikkeitä. Sosiaali- ja terveysalalla on yhä eniten hoitaja- ja ohjaajanimikkeitä. Kyselyjen toteuttamisen aikavälinä on ollut noin kaksi ja puoli vuotta, jonka aikana kyselyihin vastanneet ovat myös valmistuneet koulutuksesta. Nämä tehdyt tutkimukset antavat yleiskuvaa eri alojen opiskelijoiden urakehityksestä ammatti- ja tehtävänimikkeiden perusteella. Tarkempaa urakehitystä pystyttäisiin seuraamaan tiettyihin tutkinnon suorittajiin kohdistuvalla seurantatutkimuksella ja pidemmällä aikavälillä tutkinnon suorittamisen jälkeen.

Työn luonne ja vaihtoaiheet

Vastanneista puolet oli edelleen aikeissa vaihtaa työpaikkaa tai hakeutua lähitulevaisuudessa uusiin tehtäviin. Sosiaali- ja terveysalalta 55 prosenttia ja liiketalouden alalta hieman yli puolet oli aikeissa lähitulevaisuudessa vaihtaa työpaikkaa tai hakeutua uusiin tehtäviin. Kulttuurialalla, matkailualalla ja tekniikan alalta vaihtoaikeita lähitulevaisuudessa oli vähemmän.

Kuvio 8. Työpaikan vaihtoaikheet koulutusaloittain (%).

Työpaikan vaihtoaikheet taustalla on varmaankin monia syitä, joista yksi liittyy siihen, miten urakehitys on yleensä uuden ylemmän tutkinnon suorittamisen jälkeen lähtenyt käyntiin. Kuten edellä todettiin, oli puolet vastaajista valmistumisensa jälkeen kyselyajankohtana edelleen samassa työpaikassa ja samoissa työtehtävissä kuin ennen koulutukseen hakeutumistaan. Heistä kuitenkin vain hieman keskimääräistä useampi (56 %) suunnitteli työpaikan vaihtoa tai uusin tehtäviin siirtymistä. Selvästi eniten vaihtoaikheet (73 %) oli niillä, jotka olivat jo ehtineet vaihtaa työpaikkaa, mutta joiden työtehtävät olivat pysyneet entisellään. Niistäkin, jotka olivat siirtyneet uusiin vaativampiin työtehtäviin, kolmannes suunnitteli edelleen uusia uria.

Myös sukupuoli vaikuttaa oleellisesti sekä uranäkymiin että työpaikan vaihtosuunnitelmiin. Esimerkiksi Naumasen (2002, 283–284) tutkimuksen mukaan pidemmälle koulutetut naiset työllistyivät paremmin, tekivät kokopäivätyötä useammin, olivat harvemmin työttömänä ja heillä oli paremmat mahdollisuudet uranousuun kuin matalammin koulutetuilla naisilla. Korkeasti koulutettujen miesten työllistymismahdollisuudet olivat vastaavasti paremmat kuin matalammin koulutettujen miesten, mutta tutkintotasolla ei ollut niin suurta merkitystä miesten työllistymiseen, työttömyyteen tai työsuhteen vakauteen kuin naisilla. Myös Kanervo (2006, 99) toteaa tutkimuksessaan naisilla olevan usein miehiä suuremmat kannusteet hankkia tutkintoja, koska

koulutus on heille usein merkittävämpi voimavara kuin miehille, jos menestystä suhteutetaan vähemmän koulutusta hankkineisiin naisiin. Kanervo kuitenkin huomauttaa, että vaikka naisten koulutusinvestoinnistaan saamat tuottoasteet ovat usein korkeampia kuin miehillä, niin siitä huolimatta koulutus usein hyödyttää miehiä enemmän kuin naisia, koska samantasoisella koulutuksella miehet menestyvät usein naisia paremmin.

Oman kyselymme naisista lähes 55 prosenttia oli aikeissa lähitulevaisuudessa vaihtaa työpaikkaa tai hakeutua uusiin työtehtäviin, kun vastaava luku miehillä oli 40 prosenttia. Kuten edellä jo kävi ilmi, miehillä on ollut ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen jonkin verran vakaampi työura saman työnantajan palveluksessa kuin naisilla. Naiset puolestaan ilmoittavat ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon vaikuttaneen uusissa työtehtävissä ylenemiseen useammin kuin miehet. Kertovatko nämä tulokset siitä, että naiset hakevat miehiä enemmän uuden tutkinnon avulla urakehitystä ja uusia työsuhteita, ja heille myös ylemmän tutkinnon suorittaminen luo siihen miehiä paremmat mahdollisuudet? Onko miehille tutkinnon suorittaminen kuitenkin välttämätön edellytys työuralla etenemiselle? Vai kuvastavat naisten vastaukset vain heidän työmarkkina-asemansa yleistä epävakautta miehiin verrattuna? Jälkimmäistä tulkintaa tukee ainakin se, että naisten vaihtohalut ovat selvästi miehiä suurempia kaikissa muissa urakehitystyypeissä paitsi siinä ryhmässä, joka on vaihtanut työpaikkaa ja siirtynyt uusiin tehtäviin.

Yrittäjyys ja siihen ryhtymisen syyt

Korkeakoulutettujen yrittäjyyttä on viime vuosikymmeninä pyritty aktiivisesti kehittämään, ja erityisesti ammattikorkeakouluissa on yrittäjäkoulutukseen ja -kasvatukseen pyritty panostamaan. Myös ylemmissä ammattikorkeakoulututkinnoissa on kokeilusta lähtien ollut mukana erityinen yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen koulutusohjelma. Korkeakoulutettujen yrittäjyys on kuitenkin pysynyt eräitä poikkeusaloja lukuun ottamatta (esim. lääkärit ja juristit) varsin pienenä. Tähän kyselyyn vastanneista 11 henkilöä (3,4 %) toimi yrittäjänä. Se vastaa kohtalaisen hyvin ammattikorkeakouluista valmistuneiden yleisiä yrittäjyyslukuja.

Yrittäjänä toimivilta kysyttiin, milloin ja miksi he olivat ryhtyneet yrittäjiksi. Vastauksia kysymykseemme saimme yhteensä 18 kappaletta eli vastaajajoukossa oli par-

haillaan yrittäjänä toimivien lisäksi myös sellaisia vastaajia, jotka olivat aiemmin toimineet yrittäjänä tai aikoivat lähitulevaisuudessa perustaa yrityksen.

Vastanneet olivat aloittaneet yritystoiminnan vuosien 1990–2006 välisenä aikana, ja muutama oli siis ehtinyt sen jo lopettaakin. Lähes kaikki vastanneet ilmoittivat, että ylemmällä ammattikorkeakoulututkintokoulutuksella ei ollut vaikutusta yrittäjäksi ryhtymisessä. Tämä johtuu varmastikin siitä, että vastanneet olivat ryhtyneet yrittäjiksi, ja muutama ehtinyt yritystoiminnan jo lopettaakin, ennen koulutuksen alkua. Muutama myönteinen vastaus kuitenkin saatiin. Nämä vastanneet korostivat lähinnä sitä, että koulutus oli antanut itsevarmuutta toimia yrittäjänä sekä sitä, että koulutus oli parantanut ammatillista osaamista.

Syyt, miksi yrittäjiksi oli ryhdytty, jakoutuivat neljään kategoriaan. Yrittäjyys oli ensinnäkin yksi tapa työllistyä. Toinen syy oli yrittäjyyteen liittyvä oma vapaus ja 'heruus'. Kolmantena olivat yrittäjyyden tuomat uudet haasteet, ja neljäs ryhmä koostui perheyrityksen jatkajista tai sellaiseen työllistyneistä. Viidelle vastaajalle yrittäjyys oli tapa työllistyä muutoin hankalan työllistymistilanteen takia (vrt. Honkanen & Ahola 2003, 146).

Yrittäjyys tuntui ainoalta mahdolliselta tavalta työllistyä pidemmäksi aikaa tai yleensä ollenkaan (205, N, K).⁹

Neljää vastaajaa yrittäjyydessä veti puoleensa tietynlainen oma vapaus työn tekemiseen ja mahdollisuus saavuttaa työssä omia tavoitteita.

Halusin olla oma 'oma herrani' (309, N, ei koulutusala tiedossa).

Mahdollisuus saavuttaa omia tavoitteita työn sisällön kannalta ja taloudellisen ansiotason kannalta (110, M, L).

Muutama (3) vastaaja kaipasi työltä uusia haasteita ja näki juuri yrittäjyyden olevan siihen ratkaisu.

---

⁹ Suluisissa id-numero, sukupuoli (M=mies, N=nainen) ja koulutusala (K=kulttuuriala, L=liiketalouden ala, M=matkailuala, S=sosiaali- ja terveysala, T=tekniikan ala).

Aikaisempi työ ei enää antanut uusia haasteita, joten perustin yrityksen (300, N, L).

Hain haastetta ja mielenkiintoa työelämään. Yrittäjäyys oli ollut tavoitteena (haaveena) useita vuosia (110, M, L).

Perheyriyksessä toimivat kaksi henkilöä kokivat yrityksen jatkamisen ja siihen työllistymisen lähes itsestään selväksi. Heille yrittäjäyys periytyi jo tavallaan ”äidinmaidossa”:

Äidinmaidosta saatu yrittäjäyys vetää heittäytymään ja toimimaan perheyriyksessä, jossa olen ollut osakkaana (omistus 49 %) jo vuodesta 1990 (7, N, S).

Yrittäjinä kyselyhetkellä toimivista yhdeksän koulutusohjelma on tiedossa. Kolme oli valmistunut terveyden edistämisen koulutusohjelmasta, kolme yrittäjäyden ja liike-toimintaosaamisen koulutusohjelmasta ja kolme konservoinnin koulutusohjelmasta.

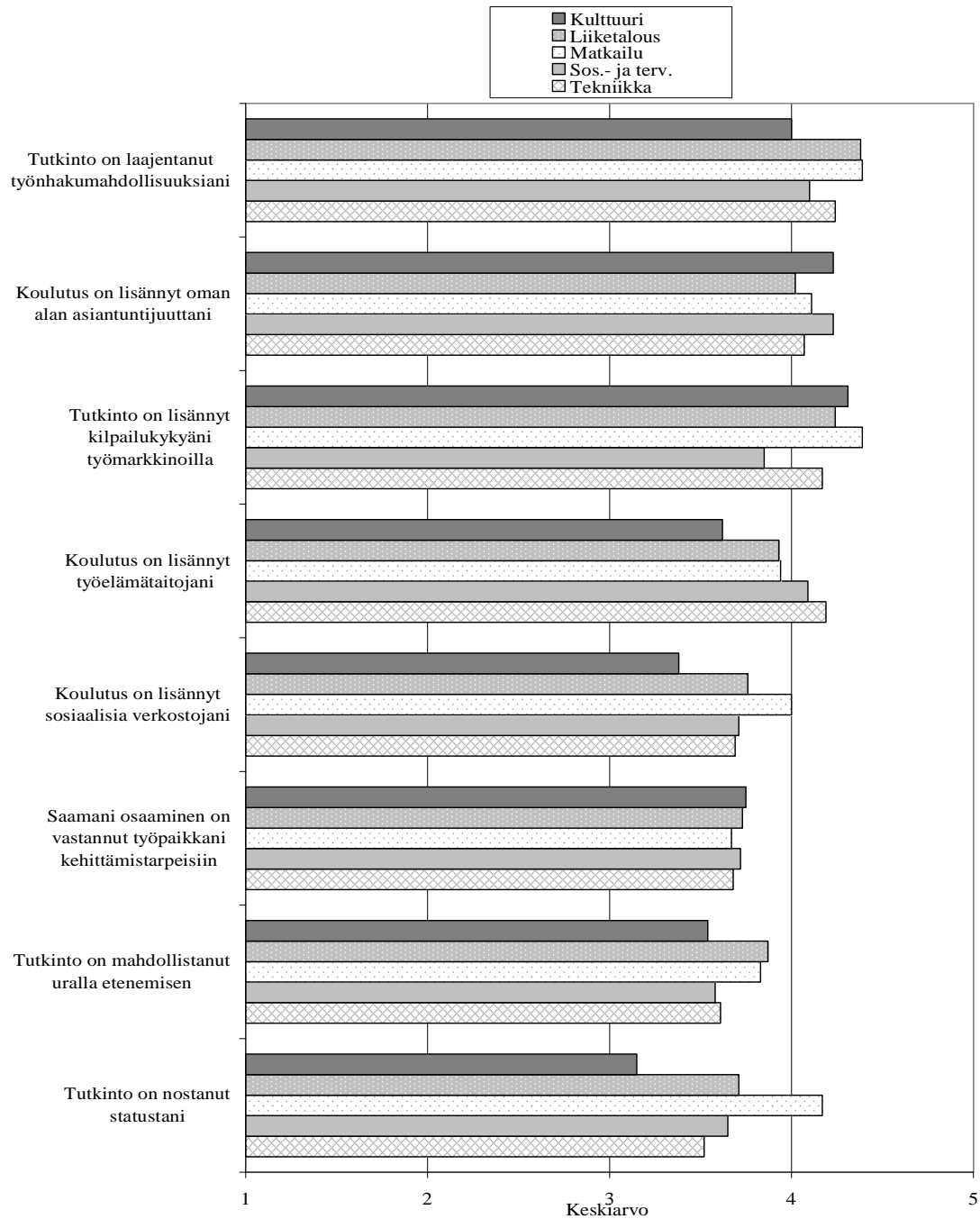

3 KOULUTUKSEN HYÖTY JA URA-AIKEET

3.1 Mitä hyötyä tutkinnosta?

Pyysimme kohdejoukkoa kertomaan, missä määrin tietyt kyselylomakkeessa esitetyt asiat (ks. kuvio 9) kuvasivat koulutuksesta saatua hyötyä. Tulosten perusteella opiskelijat näyttävät olevan varsin tyytyväisiä koulutuksesta saamaansa hyötyyn. Suurimpina koulutuksen hyötyinä vastanneet pitivät sitä, että tutkinto on laajentanut työmahdollisuuksia sekä sitä, että koulutus on lisännyt oman alan asiantuntijuutta. Edellisestä väittämästä 85 prosenttia vastanneista, ja jälkimmäisestä väittämästä yli 80 prosenttia vastanneista oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä. Myös se, että tutkinto on lisännyt kilpailukykyä työmarkkinoilla sekä se, että koulutus on lisännyt työelämätaitoja, kuten esimerkiksi johtamis- ja esimiestaitoja sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, saivat hyötyasteikolla korkean keskiarvon. Alhaisimmat keskiarvot saivat puolestaan väittämät ”tutkinto on nostanut statustani” ja ”tutkinto on mahdollistanut uralla etenemisen”.

Vastanneista lähes kolmasosa mainitsi lisäksi jonkin muun kuin väittämissä esitetyn koulutuksesta saadun hyödyn. Näitä olivat esimerkiksi itsevarmuuden lisääntyminen ja oman ammatti-identiteetin vahvistuminen, työtehtäviin saatu muodollinen pätevyys, mahdollisuus hakeutua ylempää korkeakoulututkintoa edellyttäviin työtehtäviin, laaja-alaisempi näkemys omaan työhön ja alaan, uudet näkökulmat yleensä sekä palkankorotus.

Kuvio 9. Koulutuksen hyödyt koulutusaloittain (1=täysin eri mieltä,...,5=täysin samaa mieltä).

Suurimmat erot koulutusalojen välillä olivat esimerkiksi siinä, miten tutkinto oli nostanut statusta. Matkailualalta valmistuneet kokivat statushyödyt muilta aloilta valmistuneita suuremmiksi, kulttuurialalta valmistuneet kaikkein vähäisimmiksi. Niin ikään matkailualalta valmistuneet kokivat hyötyneensä koulutuksen mukanaan tuomista sosiaalisista verkostoista muita enemmän. Kulttuurialalta valmistuneet olivat jälleen toisessa ääripäässä. Tekniikan alalta valmistuneet puolestaan kokivat saaneensa muil-

ta aloilta valmistuneita enemmän työelämätaitoja. Kulttuurialalta valmistuneiden keskiarvo oli tässäkin osiossa alhaisin. Täytyy tosin huomata, että kaiken aikaa ollaan keskiarvon paremmalla puolella, eli koulutuksen hyödyt koetaan kaikkiaan varsin hyväksi. (Kuvio 9.)

3.2 Opiskelijatyypit ja koulutuksen hyötynäkökulmat

Jatkoanalyysyjä varten koulutuksen hyötyä kuvaaville väittämille tehtiin pääkomponenttianalyysi. Tulokseksi saatiin kaksi faktoriulottuvuutta. Mallin selitysprosentti on 64. Ensimmäinen faktoriulottuvuus kuvaa *uramahdollisuuksien paranemista*, ja sillä latautuivat seuraavat osiot:

- tutkinto on laajentanut työnhakumahdollisuuksiani (.86)
- tutkinto on lisännyt kilpailukykyäni työmarkkinoilla (.84)
- tutkinto on mahdollistanut uralla etenemisen (.81)
- tutkinto on nostanut statustani (.69)
- koulutus on lisännyt sosiaalisia verkostojani (.44)

Toinen faktoriulottuvuus nimettiin *osaamisen kehittämiseksi*, ja sillä latautuivat osiot:

- koulutus on lisännyt oman alan asiantuntijuuttani (.79)
- koulutuksesta saamani osaaminen on vastannut työpaikkani kehittämistarpeisiin (.74)
- koulutus on lisännyt työelämätaitojani (esim. johtamis- ja esimiestaidot, yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot) (.74)
- koulutus on lisännyt sosiaalisia verkostojani (.48)¹⁰

Näistä kahdesta faktoriulottuvuudesta muodostettiin summamuuttujat. Niiden keskiarvoja tarkastellaan kuviossa 10 kyselyyn vastanneiden suorittamien muiden tutkin-
tojen ja työkokemuksen määrän suhteen.

Ylempiin ammattikorkeakoulututkintoihin liittyvän hankkeemme edellisessä raportissa (Ojala & Ahola 2008a, 94–96) uuden tutkinnon ”asiakaskunta” jaettiin neljään eri

---

¹⁰ Koska osiolla ’koulutus on lisännyt sosiaalisia verkostojani’ oli faktorissa pieni lataus (.48) ja koska se poikkesi sisällöltään muista osioista, ei osiota huomioitu faktoriulottuvuuden nimeämisessä.

tyyppiin: nuoret, veteraanit, putkikouluttautujat ja elinikäiset oppijat. Tyypittely perustui muiden tutkintojen määrään ja työkokemuksen pituuteen. Tämän pohjalta kyseisessä tutkimuksessa tarkasteltiin, miten yhtäältä jatkuvan koulutuksen yleinen ideologia ja tähän mahdollisesti liittyvä koulutuksen uutuusarvo sekä toisaalta työelämän muutoksista koituvat ammatillisen uran kehittämiseen ja ylläpitämiseen liittyvät koulutustarpeet näkyivät kohdejoukon koulutukseen hakeutumisessa ja koulutuskokemuksissa. Seuraavassa käytetään samaa hyväksi koettua tyypittelyä.

Vastanneista 70 prosenttia oli suorittanut muita tutkintoja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon edellytetyn ammattikorkeakoulututkinnon tai yliopistotutkinnon lisäksi. Kun tarkastellaan näiden ryhmien työkokemusta, voidaan vastanneet tyypitellä taulukon 4 mukaisesti neljään ryhmään¹¹.

Taulukko 4. *Koulutus- ja työhistoriatyypittely.*

	Alle 15 v. työkokemus	15 v. tai yli työkokemus
Ei muita tutkintoja	1. <i>Nuoret</i> , N=81 pian AMK-tutkinnon jälkeen jatkaneet	2. <i>Veteraanit</i> , N=12 työelämästä vanhemmalla iällä ammattikorkeakoulutukseen mukaan tulleet
On muita tutkintoja	3. Pääasiassa N=100 koulutusputkessa aikaa viettäneet ' <i>putkikouluttautujat</i> '	4. Koulutuksen N=119 ja työelämän jaksottajat, <i>elinikäiset oppijat</i>

Nuoret ovat hakeutuneet ylempään ammattikorkeakoulututkintoon melko pian AMK-tutkinnon suoritettuaan, kun vaadittava työkokemusvaatimus on täyttynyt. He ovat keskimäärin 32-vuotiaita, ja heille työkokemusta on kertynyt keskimäärin kahdeksan vuotta. ”Nuoruus” on siis tässä yhteydessä ymmärrettävä suhteessa kohdejoukon sijaintiin koulutusurallaan.

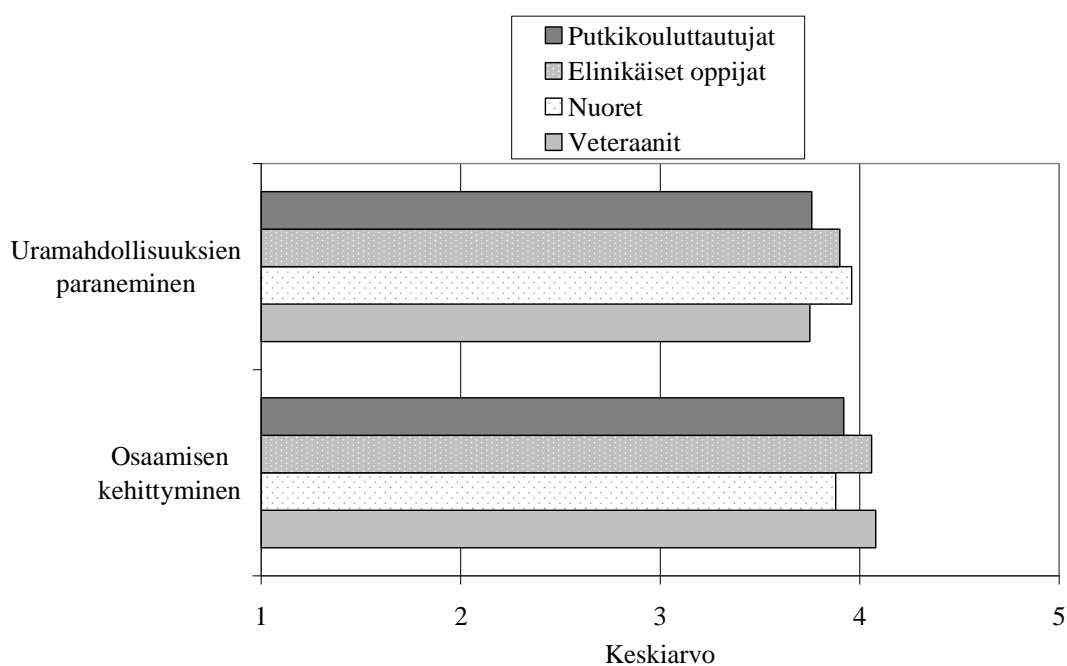
Veteraanit-ryhmä jää tässä tutkimuksessa kuten edellisessäkin kooltaan hyvin pieneksi, mikä ei kuitenkaan ole ihme kohdejoukkoamme ajatellen. Veteraanit ovat tulleet

¹¹ Työkokemus on tässä jaettu keskiarvon kohdalta kahteen luokkaan: alle 15 vuotta sekä 15 vuotta tai enemmän.

vasta vanhemmalla iällä työelämästä ammattikorkeakoulutukseen, mutta jostain syystä heillä ei ole aiemmin suoritettuja alempia ammattitutkintoja. He ovat keskimäärin 46-vuotiaita, ja heille on kertynyt työkokemusta keskimäärin 22 vuotta. Ryhmän pienestä koosta johtuen heitä koskevat tulokset ovat vain suuntaa antavia.

Putkikouluttautujat ovat ryhmä, joilla on takanaan muita tutkintoja, mutta kuitenkin keskimääräistä vähemmän työkokemusta; he ovat siis viettäneet aikaa pääasiassa koulutusputkessa. He ovat keskimäärin 39-vuotiaita, ja työkokemusta heille on kertynyt keskimäärin yhdeksän vuotta.

Elinikäiset oppijat ovat tässä kuten aiemmassakin tutkimuksessa suurin ryhmä. He ovat myös varmaan tyypiesimerkki ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon asiakunnasta, työn ja koulutuksen vuorottelijoista, ollen varsinaisia elinikäisiä oppijoita. He ovat keskimäärin 47-vuotiaita ja työkokemusta heillä on keskimäärin 23 vuotta.

Kuvio 10. Koulutuksesta saadut hyötyulottuvuudet vastaajaryhmien mukaan (1=täysin eri mieltä,...,5=täysin samaa mieltä).

Kuviossa 10 on edellä esitetyn pääkomponenttianalyysin perusteella muodostettujen summamuuttujien keskiarvot vastaajatyypeittäin. Kuvioista nähdään, että kovinkaan suuria eroja näin muodostettujen ryhmien ja koulutuksen hyötynäkökulmien välillä ei ole havaittavissa. Nuoret näyttävät hyötynneen eniten uramahdollisuuksien paranemi-

sesta. Saattaa olla, että nuoret ovat vielä oman uransa alussa, jolloin koulutus on antanut enemmän vaihtoehtoja uralla etenemiselle. Osaamisen kehittymisestä näytävät puolestaan hyötynneen eniten elinikäiset oppijat ja veteraanit. Saattaakin olla, että aktiiviset työn ja koulutuksen vuorottelijat osaavat ottaa tehokkaasti koulutuksesta saamansa hyödyn käyttöön. Kuten sanottu, erot ovat kuitenkin varsin pienet, ja syyt ovat varmaankin pitkälti samat, joita edellisessä tutkimuksessa haarukoimme. Kun kohdejoukko on valikoitunutta ja odotukset ovat kaikkiaan korkealla, näkyvät suurimmat erot yleensä suhteessa koulutuksen järjestelyihin.

3.3 Tutkinnon vaikutukset urakehitykseen

Mitä korkeampi koulutus henkilöllä on, sitä paremmat menestymisen mahdollisuudet hänellä yleensä on. Korkean koulutuksen on todettu parantavan työllistymistä, edistävän työelämässä pysymistä, auttavan työelämän muutoksiin sopeutumisessa, tukevan urapolkujen kehittymistä, toimivan vakuutuksena erilaisia urapolun riskejä vastaan sekä ehkäisevän työmarkkinoilta syrjäytymistä. Korkean koulutuksen on nähty tuovan varmemman työpaikan, johtavan aseman, paremman tulotason, mielenkiintoisemmat ja haastavimmat työtehtävät sekä paremmat mahdollisuudet sosiaaliseen nousuun. (Rouhelo 2008, 39.) Toisaalta kouluttautuminen ei kuitenkaan automaattisesti takaa hyvää asemaa ja mielekkäitä töitä, vaan antaa ainoastaan mahdollisuudet niiden tavoitteluun. Tutkinnon hankkiminen on yksi keino parantaa omaa kilpailuasemaa työmarkkinoilla. (Naumanen 2002, 56.) On myös väitetty, että koulutus pääoman merkitys on heikentynyt, eikä korkeakoulutukselle saa työelämässä enää niin hyvää vastinetta kuin aiemmin on saanut (Rouhelo 2008, 40).

Edellä esitettyjen koulutuksen hyötyihin liittyvien väittämien lisäksi vastaajilta kysyttiin avoimella kysymyksellä, miten ylempi ammattikorkeakoulututkinto oli vaikuttanut heidän urakehitykseensä tai miten he uskoivat sen tulevaisuudessa vaikuttavan. Vastauksia saatiin todella hyvin, sillä 294 lomakkeen palauttanutta (90 %) vastasi kysymykseen. Vastaukset jakautuivat alustavassa analyysissä yhdeksään eri kategoriaan. Pääpaino vastauksissa oli tulevaisuuteen katsova eli tutkinnolla uskottiin olevan monia vaikutuksia tulevaisuudessa. Vielä se ei kuitenkaan kovin monella ollut ehtinyt urakehitykseen vaikuttaa.

Neljäsosa vastanneista kertoi, että tutkinto ei ollut vielä vaikuttanut urakehitykseen mitenkään. Heistä osalla oli aika pessimistinen kuva tutkinnon suomista mahdollisuuksista urakehitykseen. Esimerkiksi omalla työpaikalla työnantaja ei ollut huomionnut tutkintoa millään tavalla, tai vastanneet kokivat, että maisterit jyräävät työnhaussa ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden edelle. Toiset, siitä huolimatta, että tutkinto ei ollut vielä vaikuttanut urakehitykseen, olivat hyvin toiveikkaita oman urakehityksensä suhteen. Onkin huomioitava se, että kohdejoukolla tutkinnon suorittamisesta oli kulunut vielä varsin vähän aikaa (yli puolet lomakkeeseen vastanneista oli valmistunut vuonna 2008). Pidemmällä aikajaksolla urakehitykset voivatkin näkyä paremmin.

Tällä hetkellä ei ole vaikuttanut urakehitykseen. Ajoittain tulee tunne, ettei koulutuksesta ole hyötyä vaativamman työnsaannin suhteen. Samoihin työpaikkoihin on hakijoina maistereita, jotka menevät ylemmän AMK-tutkinnon suorittaneiden edelle. (13, N, S.)

Mielestäni ylempi amk-tutkinto on vielä lapsenkengissään, eikä vastaa maisterin tutkintoa. Tällä tutkinnolla ei vielä ainakaan voi päästä ylemmän johdon tehtäviin, lähinnä lähi- ja keskijohdon tehtäviin. Toivon, että jatkossa tutkinto huomioidaan työelämälähtöisenä organisaatioiden tarpeisiin ja että se antaisi nykyistä paremmat mahdollisuudet hallinnollisiin tehtäviin. (12, N, S.)

Pääsin helpommin työhaastatteluihin, mutta en saanut vuoden yrittämisen jälkeen uutta paikkaa. Nykyisessä paikassa asiaa ei noteerattu lainkaan. (149, N, L.)

Ei ole vaikuttanut urakehitykseen ainakaan vielä. Toivon, että vaikuttaa tulevaisuudessa myönteisesti. (314, N, T.)

Reilu viidesosa kysymykseen vastanneista mainitsi, että ylempi ammattikorkeakoulututkinto antaa mahdollisuuden hakeutua ylempää korkeakoulututkintoa edellyttäviin tehtäviin, yleensä vaativampiin tehtäviin tai esimies- ja johtotehtäviin, joiden kautta uralla eteneminen mahdollistuu. Näitä seikkoja ammattikorkeakoulut ovat myös painottaneet tutkintoja markkinoidessaan ja houkutellessaan potentiaalisia opiskelijoita koulutukseen (ks. Ojala & Ahola 2008a, 39). Koulutuksen tavoitteet ovat siis asia erikseen, ja opiskelijoille itselleen jää vastuu näihin tavoitteisiin pääsemiseksi.

Mahdollisuus hakea virkoja, joihin vaatimuksena on ylempi korkeakoulututkinto (83, M, T).

Mahdollistanut hakemaan vaativampia työpaikkoja (60, N, S).

Lähes 15 prosenttia kertoi jo saaneensa ylempään ammattikorkeakoulututkinnon myötä uusia ja/tai haastavampia tehtäviä tai kokonaan uuden työpaikan.

Olen saanut työssäni uusia haasteita ja tehtäviä. Työ tuntuu mielekkäämmältä kuin ennen opiskelun. Jatkossa uskon pääseväni esimiestehtäviin. (11, N, S).

Reilu 10 prosenttia kysymykseen vastanneista katsoi tutkinnon vaikuttaneen urakehitykseen siitä näkökulmasta, että se oli lisännyt tietoja ja taitoja sekä laajentanut näkökulmia.

Koulutus antoi hyviä ajatuksia ja ohjeita uralleni. Useiden näkökulmien määrä sekä mielipiteiden määrä toivat laaja-alaisen ymmärryksen myös muiden uravalintojen pohjalle. (229, M, T.)

Työni on näennäisesti samaa kuin aiemmin, mutta koulutuksen tuoma laajempi näkemys parantaa oleellisesti tuloksia pidemmällä tähtäimellä (157, N, T).

Niin ikään kymmenisen prosenttia katsoi ylempään ammattikorkeakoulututkinnon antaneen lisää vaihtoehtoja työuran valintaan.

Opiskelu on vaikuttanut aivan keskeisesti urakehitykseeni. Sen ansiosta laajensin näkökulmaa oman, vahvan toimialani ulkopuolelle. Tämä ratkaisu on avannut aivan uusia uramahdollisuuksia. (295, M, L.)

Lähitulevaisuudessa työnkuvani muuttuu vastuullisempaan tai erilaisiin vastuisiin kuitenkin. Uskon, että tutkinto avaa minulle useampia ovia tulevaisuuden uralle. (67, N, L.)

Kysymykseen vastanneista kuusi prosenttia piti uran kannalta tärkeänä sitä, että ylempi ammattikorkeakoulututkinto antaa muodollisen pätevyyden/kelpoisuuden eri tehtäviin. Vastanneista viisi prosenttia puolestaan ilmoitti tutkinnon mahdollistaneen pääsyn opettajan pedagogisiin opintoihin ja tätä kautta päteväksi opettajaksi.

Ylempi AMK-tutkinto oli avain urakehitykseeni (hoitotyöntekijä -> hoitotyön opettaja) sekä mahdollisti jatko-opiskelut opettajakorkeakoulussa (55, M, S).

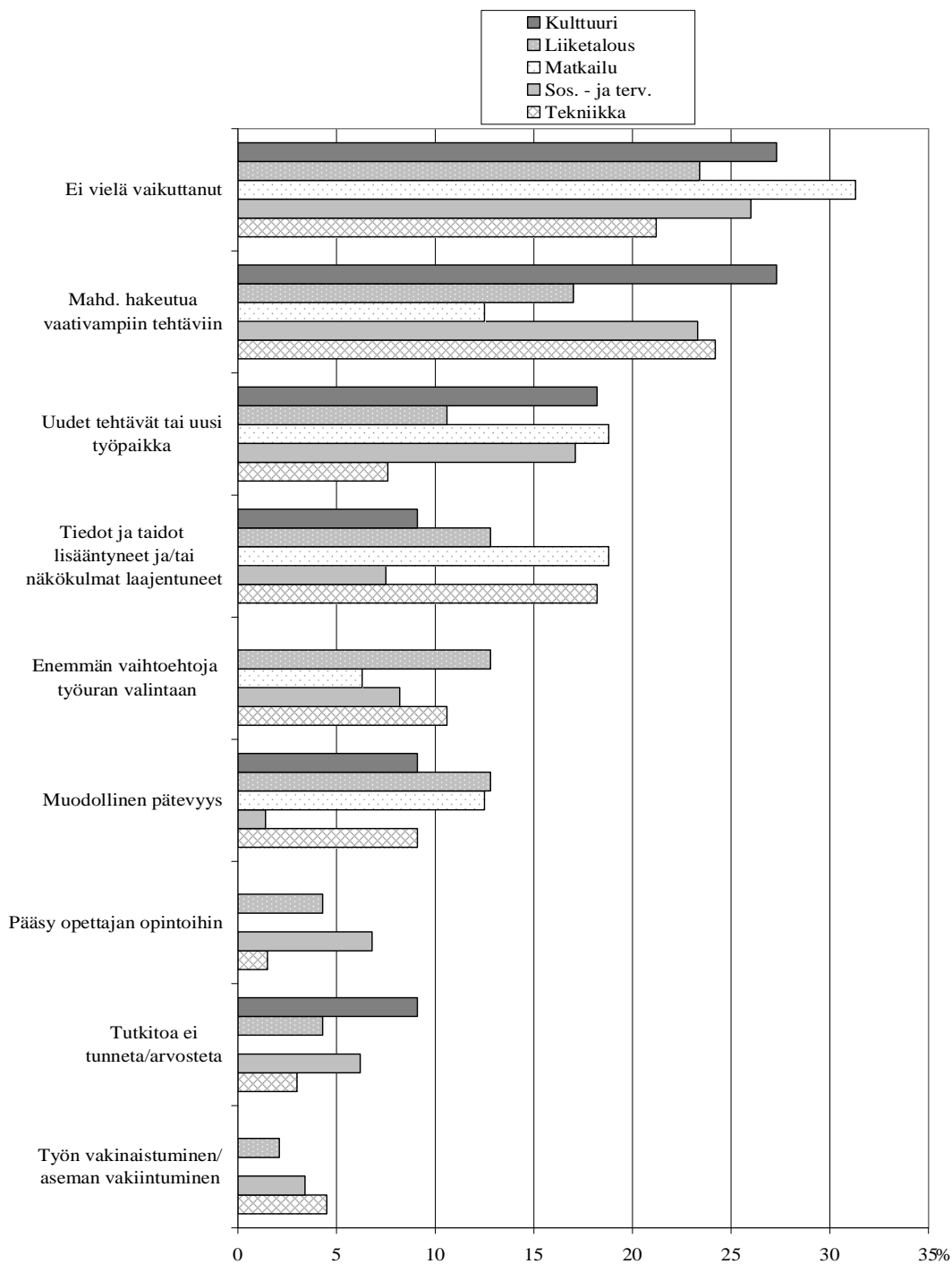
Vastanneista viisi prosenttia ilmoitti puolestaan pettymyksensä siihen, että ylempää ammattikorkeakoulututkintoa ei arvosteta tai tunneta työmarkkinoilla, mikä on esteenä omalla uralla etenemiselle. Huoli tutkinnon arvostuksesta ja tunnettuudesta tuli selvästi esiin jo aiemmassa opiskelijakyselyssä (ks. Ojala & Ahola 2008a, 144–145). Asiaa käsitellään myös jatkossa luvussa 4.5.

Tällä hetkellä olen aika skeptinen asiaan liittyen, koskea tutkintoa ei tunneta 'kentällä' eikä työnantajien keskuudessa. Tunnettavuuden lisääminen -> arvostuksen lisääntyminen -> tehtävärakenteen selkiytyminen työelämässä? (175, N, S.)

Työnhakuprosesseissa haastatteluissa tutkintoa ei tunneta ja jopa vähätellään tiedeyliopistotutkintoon verrattuna. Kunnissa ei hyväksytä yhdenveroiseksi siis tiedetutkinnon kanssa. Valmistuttuani innosta uhkuen hain johto- ja asiantuntijatehtäviä (n. vuoden ajan ainakin 20 paikkaa). Noin 5 johti haastatteluun, joskaan ei valintaan. Toki ymmärrän ettei tutkinto ole suora optio asiantuntija- tai esimiestehtäviin, mutta tuntuu, että AMK vaikuttajat eivät ole riittävästi lanseeranneet tutkintoa työelämän edustajille. Itse koen pettymystä ja koulutuksen hyödyn erittäin vähäisenä, vaikka uskon edellytyksien olevan kunnossa. Odotan siis edelleen sitä työnantajaa, joka uskoo tutkintooni, osaamiseeni ja taitoihini ja palkkaa ns. 'pikkumaisterin'. 'Pikku-maisteri' nimitystä olen kuulut tiedeyliopistoista valmistuneiden meitä YAMK-ihmisiä kutsuvan. (288, N, S.)

Lisäksi kysymykseen vastanneista kolme prosenttia ilmoitti joko oman työnsä vakinaistetun tai sen, että oma asema oli vakiintunut työelämässä ylempään ammattikorkeakoulututkinnon ansiosta.

Koulutusaloittain tarkasteltuna tutkinnosta valmistuneet olivat vastanneet urakehitystä koskevaan kysymykseen lähes yhtä aktiivisesti. Koulutusaloittain vastanneiden määrät vaihtelivat 85–94 prosentin välillä. Kuvioista 11 nähdään, miten edellä käsitellyt kategoriat jakautuivat koulutusaloittain.

Kuvio 11. Tutkinnon vaikutus urakehitykseen koulutusaloittain (%).

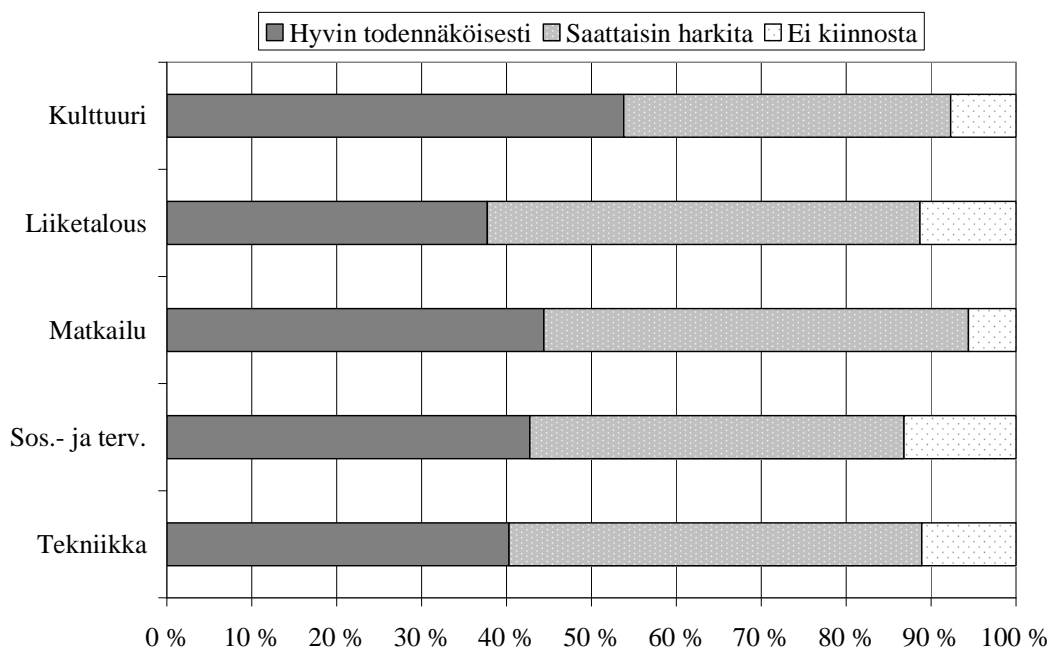
Kuviosta 11 nähdään, että joissakin kategorioissa on paljonkin eroa siinä, miten eri aloilta valmistuneet ovat niitä maininneet. Suuret erot näkyvät esimerkiksi maininnoissa siitä, että ylempi ammattikorkeakoulututkinto antaa mahdollisuuden hakeutua ylempää korkeakoulututkintoa edellyttäviin tehtäviin tai yleensä vaativampiin tehtäviin tai esimies-/johtotehtäviin, joiden kautta uralla eteneminen mahdollistuu. Useimmin tämän olivat maininneet kulttuurin alalta, sosiaali- ja terveysalalta ja tek-

niikan alalta vastanneet, harvimminkin matkailualalta valmistuneet. Uusia ja/tai haastavampia tehtäviä tai uuden työpaikan olivat muita useammin jo saaneet kulttuurialalta, matkailualalta sekä sosiaali- ja terveysalalta vastanneet. Tekniikan alalta valmistuneet ovat puolestaan maininneet tämän vaihtoehdon muita harvemmin, mikä ei ehkä täysin vastaa edellä esitettyjä tietoja työpaikan ja tehtävien vaihdosta. Asia vaatineekin jatkossa tarkempaa analyysiä, ja tämänkaltaiset kysymykset tulevat myös tarkemman selvityksen alle tutkimuksen haastatteluvaiheessa. Erityisesti matkailualalta ja tekniikan alalta vastanneet katsoivat koulutuksesta saatujen tietojen ja taitojen lisäyksen ja/tai näkökulmien laajentumisen vaikuttavan urakehitykseen. Varsinkin sosiaali- ja terveysalalta vastanneet mainitsivat tutkinnon mahdollistavan opettajan opintoihin pääsyn.

3.4 Tohtorinhattu kiinnostaa

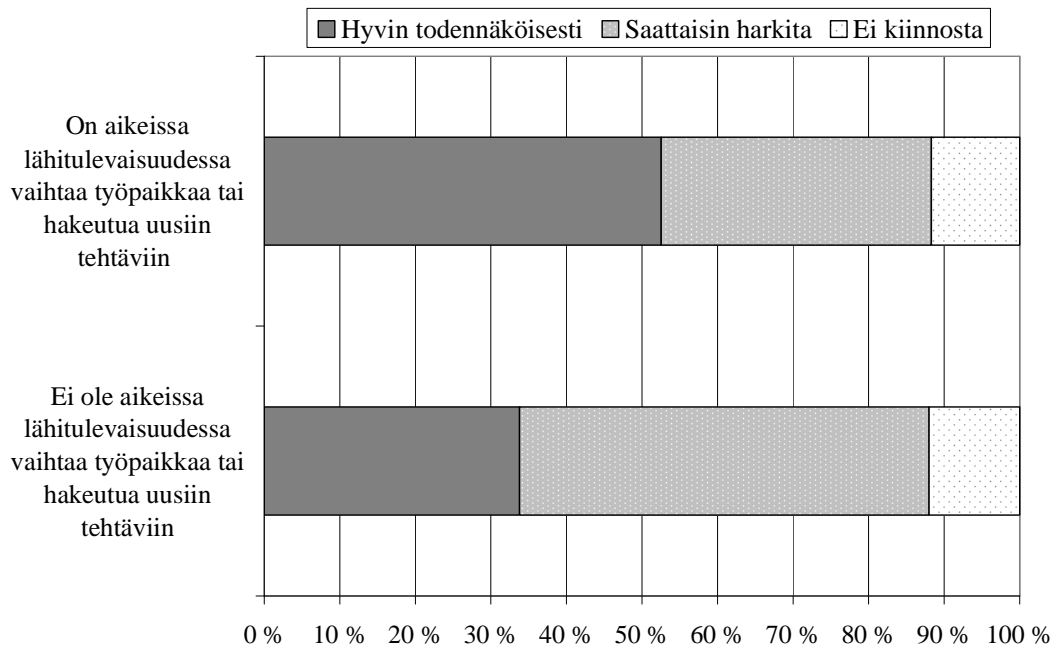
Suomessa yleinen koulutuspoliittinen periaate on ollut, että koulutusjärjestelmään ei rakenneta niin kutsuttuja umpiperiä. Tällä tarkoitetaan sitä, että tutkinnon suorittaneella tulee olla mahdollisuus joustavasti jatkaa seuraavalle tutkintotasolle niin halutessaan. (Luopajarvi 2008, 54.) Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneella on periaatteessa mahdollisuus jatkaa koulutusta tohtorin tutkintoon, vaikka vielä väylä ei ole aivan selvä (vrt. Ojala & Ahola 2008a, 156).

Joka tapauksessa jatkokoulutus näyttää kiinnostavan monia kyselyyn vastaajia. Mikäli jatkokoulutus ammattikorkeakoulujen omassa ammatillisessa tohtorikoulutuksessa olisi tulevaisuudessa mahdollista, vastanneista yli 40 prosenttia ilmoitti olevansa tällaisesta mahdollisuudesta hyvin kiinnostunut ja yli 45 prosenttia saattaisi harkita asiaa. Ainoastaan 12 prosenttia ilmoitti, että ei olisi kiinnostunut ammattikorkeakoulujen omasta ammatillisesta tohtorikoulutuksesta. Kulttuurialalta valmistuneista lähes 55 prosenttia ilmoitti olevansa hyvin kiinnostunut tohtorikoulutuksesta ammattikorkeakoulussa. Matkailu- ja sosiaali- ja terveysalan ylemmän tutkinnon suorittaneista reilu 40 prosenttia ja tekniikasta valmistuneista 40 prosenttia oli hyvin kiinnostuneita. Liiketalouden alalta valmistuneiden kiinnostus oli vain jonkin verran näitä pienempää. (Kuvio 12.)

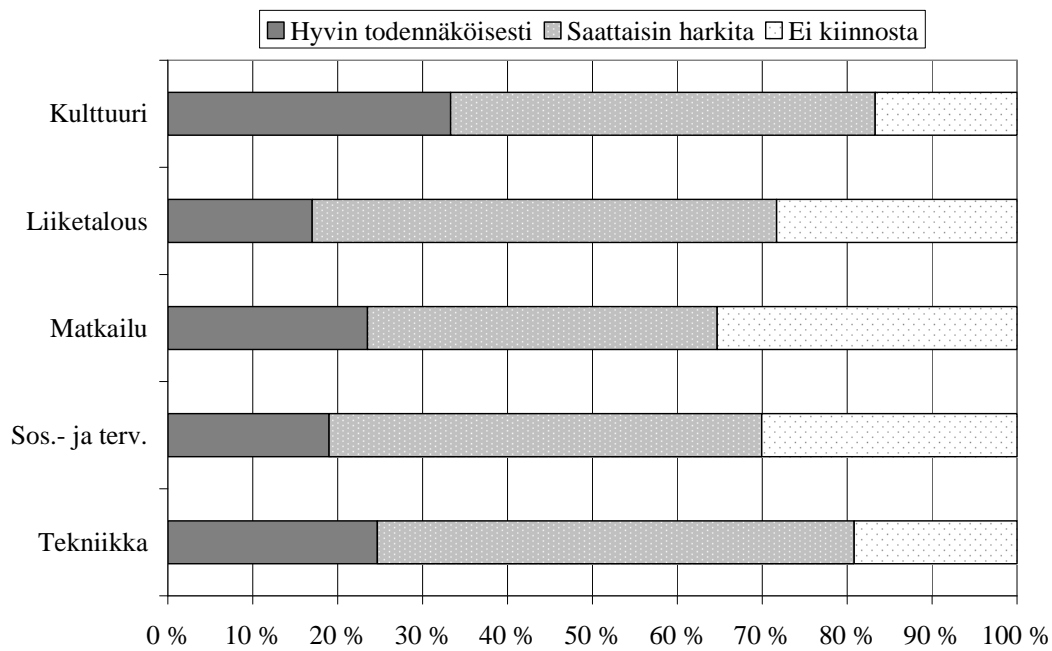
Kuvio 12. Vastanneiden kiinnostus jatkokouluttautua mahdollisessa ammattikorkeakoulujen omassa ammatillisessa tohtorikoulutuksessa koulutusaloittain.

Kun kiinnostusta ammattikorkeakoulun mahdolliseen ammatilliseen tohtorikoulutukseen tarkastellaan siitä näkökulmasta, ovatko vastaajien työ tai työtehtävät muuttuneet ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen, huomataan, että ne vastanneet, jotka olivat vaihtaneet työpaikkaa, olivat jonkin verran kiinnostuneempia tohtorikoulutuksesta kuin ne, jotka olivat edelleen samassa työpaikassa. Samaten, kun asiaa tarkastellaan siitä näkökulmasta, ovatko vastanneet lähitulevaisuudessa aikeissa vaihtaa työpaikkaa tai hakeutua uusiin tehtäviin, nähdään selviä eroja. Niistä vastanneista, jotka ilmoittivat aikovansa lähitulevaisuudessa vaihtaa työpaikkaa tai hakeutua uusiin työtehtäviin, yli puolet ilmoitti olevansa hyvin kiinnostunut mahdollisesta jatkokoulutuksesta ammattikorkeakoulujen omassa ammatillisessa tohtorikoulutuksessa. Niistä vastanneista, joilla ei ollut vaihtoaikkeitä, vain kolmasosa ilmoitti olevansa hyvin kiinnostunut jatkokoulutusmahdollisuudesta. (Kuvio 13.)

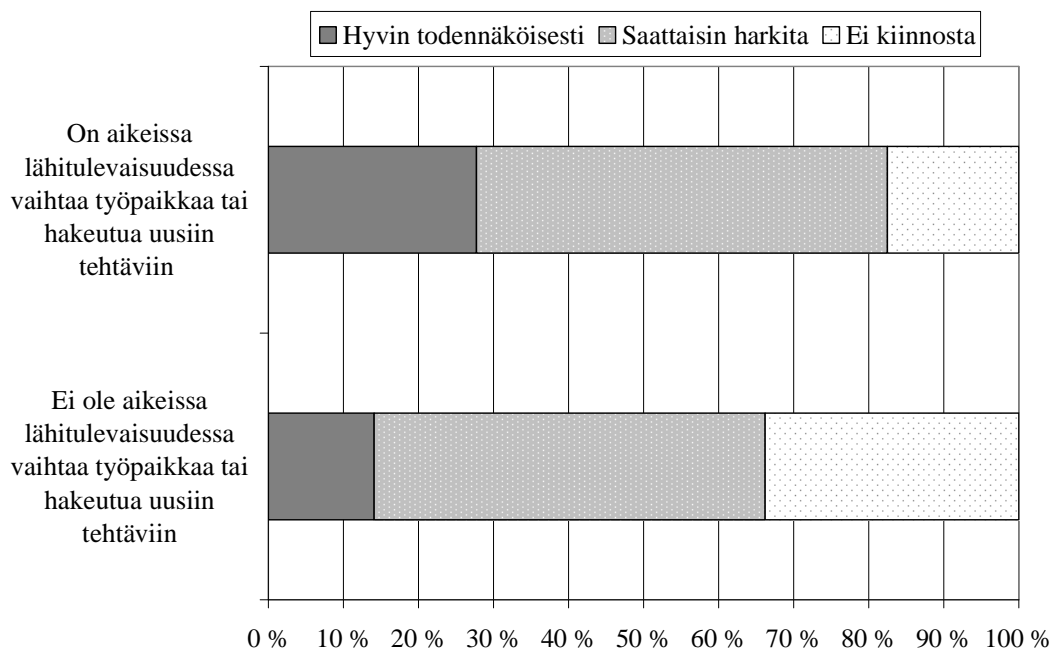
Kuvio 13. *Kiinnostus ammattikorkeakoulujen omasta ammatillisesta tohtorikoulutuksesta työpaikan vaihtoaikoiden mukaan.*

Toiseksi kohdejoukolta tiedusteltiin kiinnostusta jatkokoulutukseen yliopistojen tohtoriohjelmassa. Toisin kuin edellinen vaihtoehto, joka on vasta palopuheiden asteella, tämä väylä on periaatteessa aina ollut auki myös ammattikorkeakouluista valmistuneille. Käytännöt ovat kuitenkin yliopistoissa edelleen hyvin kirjavia. Kiinnostus jatkokoulutusta yliopiston puolella näyttää olevan jonkin verran laimeampaa, mutta varsin suurta sekin. Ainakin hyvin moni saattaisi harkita osallistumista. Opiskelijoista yli viidesosa ilmoitti olevansa jatkokoulutuksesta yliopistossa hyvin todennäköisesti kiinnostunut ja yli puolet vastanneista saattaisi harkita asiaa. Täysin kiinnostusta vaila oli vajaa kolmannes. Eniten kiinnostuneita oli jälleen kulttuurialalla ja vähiten matkailualalla. (Kuvio 14.)

Kuvio 14. Vastanneiden kiinnostus jatkokouluttautua yliopistojen tohtoriohjelmissä koulutusaloittain.

Myös yliopistojen tohtoriopinnoista olivat muita useammin kiinnostuneita ne, jotka olivat vaihtaneet työpaikkaa. Samoin niistä vastanneista, jotka olivat aikeissa lähitulevaisuudessa vaihtaa työpaikkaa tai hakeutua uusiin tehtäviin, lähes 30 % ilmoitti olevansa hyvin kiinnostunut yliopistojen tohtorikoulutuksesta. Niistä vastanneista, joilla ei ollut työpaikan tai työtehtävien vaihtoaikkeitä, vain 14 % ilmoitti olevansa jatkokouluttautumisesta hyvin kiinnostunut. (Kuvio 15.)

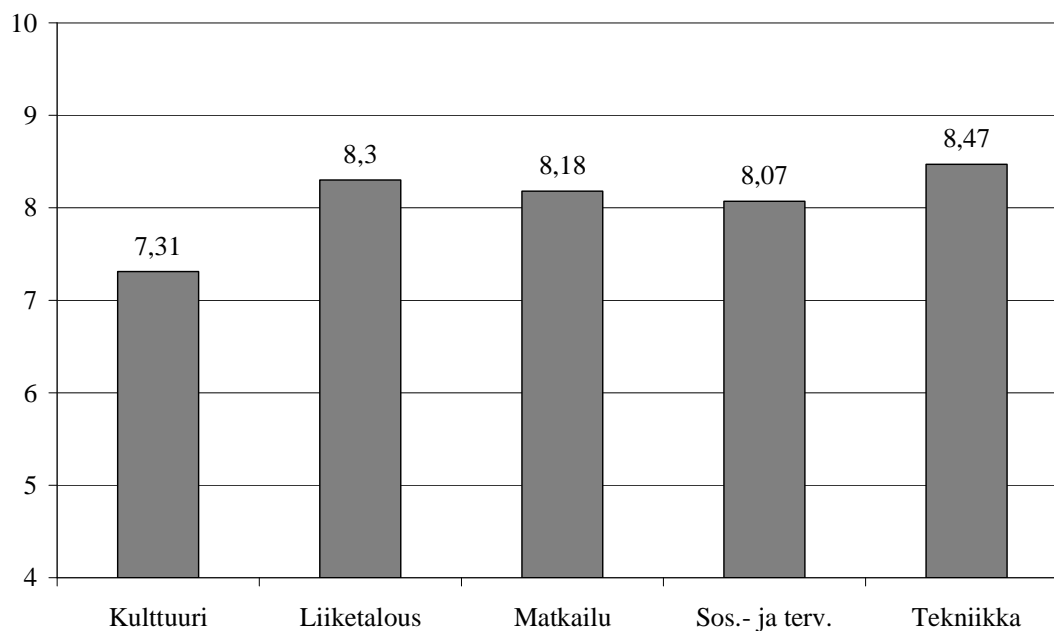
Kuvio 15. *Kiinnostus yliopistojen tohtorikoulutuksesta työpaikan vaihtoaikaiden mukaan.*

Näyttäisi siltä, että ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen työpaikkaa vaihtaneet ovat jonkin verran enemmän kiinnostuneita tohtorikoulutuksesta joko mahdollisissa ammattikorkeakoulun omissa tai yliopiston järjestämissä tohtorihjelmissä. Samassa työpaikassa pysyneillä sen sijaan kiinnostus jatkokoulutukseen ei näytä olevan aivan yhtä suurta. Samoin jatkokouluttautumisesta joko mahdollisissa ammattikorkeakoulun omissa tai yliopiston tarjoamissa tohtorihjelmissä ovat kiinnostuneempia ne vastanneet, jotka ovat aikeissa lähitulevaisuudessa vaihtaa työpaikkaa tai hakeutua uusiin työtehtäviin. Näyttäisikin siltä, että kyselyn vastaajajoukko jakautuu kahteen melko selvään ryhmään, joista toisessa ryhmässä on jatkuvasti uutta hakevia, itseään kehittäviä ja uralla eteenpäin pyrkiviä jäseniä, ja toiseen ryhmään puolestaan sijoittuvat ne, jotka ovat tyytyväisiä nykyiseen asemaansa tai työhönsä ilman sen suurempia urakehityssuunnitelmia. Asia vaatii kuitenkin tarkempia jatkoanalysejä.

4 KOULUTUSKOKEMUKSET

4.1 Opiskelijat tyytyväisiä koulutukseen – Arvosanana kahdeksan

Pyysimme vastaajia antamaan kouluarvosanan (4–10) käymälleen koulutukselle. Keskiarvoksi saatiin kahdeksan, mikä kertoo opiskelijoiden olevan varsin tyytyväisiä saamaansa oppiin ja uuteen tutkintoon. Tarkemmin sanottuna vastanneista yli 40 prosenttia antoi arvosanaksi kahdeksan, 35 prosenttia antoi arvosanan yhdeksän ja viisi prosenttia vastanneista antoi arvosanan kymmenen. Arvosanan seitsemän antoi 13 prosenttia, arvosanan kuusi antoi neljä prosenttia, ja arvosanan viisi antoi kaksi prosenttia vastanneista. Kuvioista 16 nähdään, että kouluarvosanojen keskiarvot ovat varsin tasaisia myös koulutusaloittain. Ainoastaan kulttuuriala erottuu joukosta hieman alhaisemmalla keskiarvolla.

Kuvio 16. Koulutuskokemusten keskiarvot koulutusaloittain.

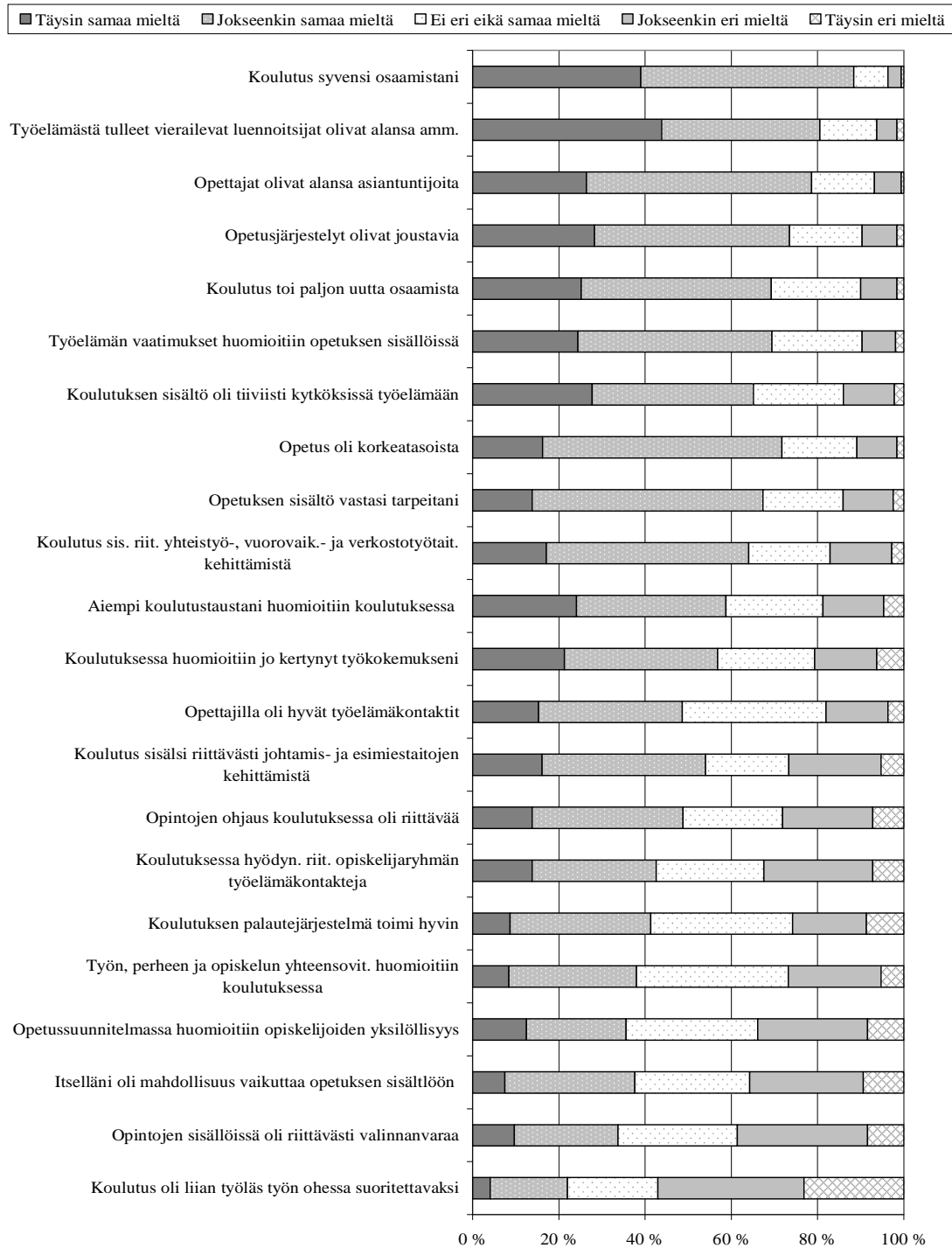
4.2 Kokemukset opetuksesta ja opetusjärjestelyistä

Kysyimme myös vastaajien koulutuskokemuksia ylemmästä ammattikorkeakoulututkinnosta kahdestakymmenestä kahdesta väittämästä koostuneella kysymyspatterilla. Kuviosta 17 nähdään, että valtaosaan asioista oltiin pääosin hyvin tyytyväisiä. Vain muutamien väittämien kohdalla näkemykset jakautuivat selvemmin.

Kaikkein tyytyväisimpiä vastaajat olivat siihen, että koulutus syvensi osaamista, työelämästä tulleet vierailevat luennoitsijat olivat alansa ammattilaisia, ja opettajat olivat alansa asiantuntijoita. Lisäksi vastaajat olivat varsin tyytyväisiä opetusjärjestelyiden joustavuuteen, opetuksen tasoon, koulutuksen tuomaan uuteen osaamiseen sekä siihen, että työelämän vaatimukset huomioitiin opetuksen sisällöissä, ja koulutuksen sisältö oli tiiviisti kytköksissä työelämään. Kaksi viimeistä väittämää kertovat koulutuksen työelämäyhteyksien toimivuudesta. Vahva työelämälähtöinen koulutus on myös ylempien ammattikorkeakoulututkintojen yksi erottautumisen väline, joten tässä onnistumisen kannalta on tärkeää, että opiskelijoiden kokemukset koulutuksen työelämäyhteyksistä ovat varsin myönteisiä.

Siitä huolimatta, että on ollut merkkejä siitä, että koulutus on hyvin raskas suorittaa työn ohessa (Ojala & Ahola 2008, 126) ja että jo jatkotutkintokokeilun aikana keskusteltiin myös tarpeesta tarjota eri vaihtoehtoja opintojen suorittamiseen, yhden ollessa mahdollisuus suorittaa tutkinto kokopäivätoimisena opiskeluna (ks. Lindqvist 2005, 16; Nevalainen, Soininen & Kouri 2005, 96; Pratt ym. 2004, 36–37; SAMOK 2005), eivät vastanneet pitäneet nyt koulutusta ainakaan liian työläänä työn ohessa suoritettavaksi. Tämä kertoisi siitä, että koulutuksen suorittaminen työn ohessa on onnistunut koulutuksen toteuttamisen muoto ja toimiva toteuttamistapa myös jatkossa. Lähes 60 prosenttia vastanneista oli jokseenkin tai täysin eri mieltä väittämästä 'Koulutus oli liian työläs työn ohessa suoritettavaksi'. Ainostaan hieman yli viidesosa oli väittämästä täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Viidesosa vastanneista ei ollut asiasta mieltä suuntaan jos toiseenkaan. Aikuisille suunnatun tutkinnon tulisikin lähteä siitä, että voidaan opiskella joustavasti työn ohessa. Opintoja on kyettävä järjestämään sellaisina aikoina, jolloin ei olla työssä, kuten esimerkiksi iltaisin tai viikonloppuisin. (Luopajarvi 2008, 51.)

Vastanneiden mielipiteitä jakoi enemmän se, miten opintojen sisällöissä oli valinnanvaraa, miten opiskelijalla oli mahdollisuus vaikuttaa opetuksen sisältöön sekä se, miten opetussuunnitelmassa huomioitiin opiskelijoiden yksilöllisyys. Esimerkiksi mielipiteet mahdollisuudesta vaikuttaa opetuksen sisältöön jakautuivat melko tasaisesti; 30 prosenttia vastanneista oli jokseenkin samaa mieltä vaikutusmahdollisuudesta ja 26 prosenttia oli jokseenkin eri mieltä asiasta. Samat seikat jakoivat opiskelijoiden mielipiteitä myös aiemmassa opiskelijakyselyssä (Ojala & Ahola 2008a, 118–120). Näyttää siis siltä, että sisältöjen valinnanvaraisuuden, niihin vaikutusmahdollisuuksien sekä opetussuunnitelmassa opiskelijoiden yksilöllisyyden huomioinnin osalta muutoksia koulutuksessa ei vielä ole saatu aikaan. Toisaalta nämä seikat vaativat paljon aikaa sekä resursseja toteutuakseen.

Kuvio 17. Kyselyyn vastanneiden koulutuskokemukset (%).

Monien väittämien kohdalla oli selviä koulutusaloittaisia eroja. Esimerkiksi kulttuurialalta vastanneista lähes 70 prosenttia ja liiketalouden alaltakin vastanneista puolet katsoi itsellään olleen mahdollisuuksia vaikuttaa opetuksen sisältöön. Matkailualalta vastanneista vain viidennes ja sosiaali- ja terveystieteiden alalta vastanneista 30 prosenttia oli samaa mieltä. Opintojen sisältöjen valinnaisuuteen olivat tyytyväisimpiä matkailualal-

ta ja liiketalouden alalta valmistuneet. Edellisistä puolet ja jälkimmäisistäkin lähes puolet katsoi, että opintojen sisällöissä oli riittävästi valinnanvaraa. Sosiaali- ja terveysalalta valmistuneet olivat sisältöjen valinnaisuuteen tyytymättömmimpiä; heistä vain neljännes allekirjoitti riittävän valinnaisuuden. Tekniikan alalta ja kulttuurialalta vastanneista noin kolmasosa oli valinnaisuuteen tyytyväisiä.

Se, miten eri koulutusalojen vastaajat kokivat opetussuunnitelmassa huomioidun opiskelijoiden yksilöllisyyden, vaihteli myös jonkin verran. Tähän asiaan tyytyväisimpiä olivat liiketalouden alalta, kulttuurialalta ja sosiaali- ja terveysalalta valmistuneet, joiden kohdalla samaa mieltä olevien osuudet olivat aloittain liiketaloudessa 45, kulttuurissa 39 ja sosiaali- ja terveysalalla 35 prosenttia. Tekniikassa samaa mieltä asiasta oli 30 ja matkailussa 22 prosenttia. Yksi merkittävä ero koulutusalojen välillä oli lisäksi se, miten työelämän vaatimukset oli huomioitu opetuksen sisällöissä. Liiketalouden alalta 80 prosenttia vastanneista sekä sosiaali- ja terveysalalta sekä tekniikan alalta 70 prosenttia vastanneista katsoi, että työelämän vaatimukset huomioitiin hyvin opetuksen sisällöissä, kun taas matkailualalta ja kulttuurialalta vain vajaa 40 prosenttia oli asiasta samaa mieltä. Koulutusaloittaiset erot tuloksissa kertovat siitä, että eri aloilla on eri tavoin ja eri pohjilta lähdetty koulutusta toteuttamaan. Toiset alat ovat saattaneet sisällössä ja toteutuksessa onnistua toisia hieman paremmin. Toisaalta eri aloilla on saatettu koulutuksen sisällössä ja toteutuksessa keskittää opetusta enemmän joihinkin osa-alueisiin osan jäädessä vähemmälle huomiolle.

4.3 Opinnäytetyöskentely koulutuksen keskiönä – Kokemukset toteutuksesta ja merkityksestä

Ylemmälle ammattikorkeakoulututkinnolle on ollut tunnusomaista opinnäytetyön keskeisyys koulutuksessa. Opinnäytetyötä on pidetty jo jatkotutkintokokeilusta lähtien koulutuksen niin sanottuna punaisena lankana ja omaleimaisuuden määrittelijänä (Ojala & Ahola 2008b, 118–125).

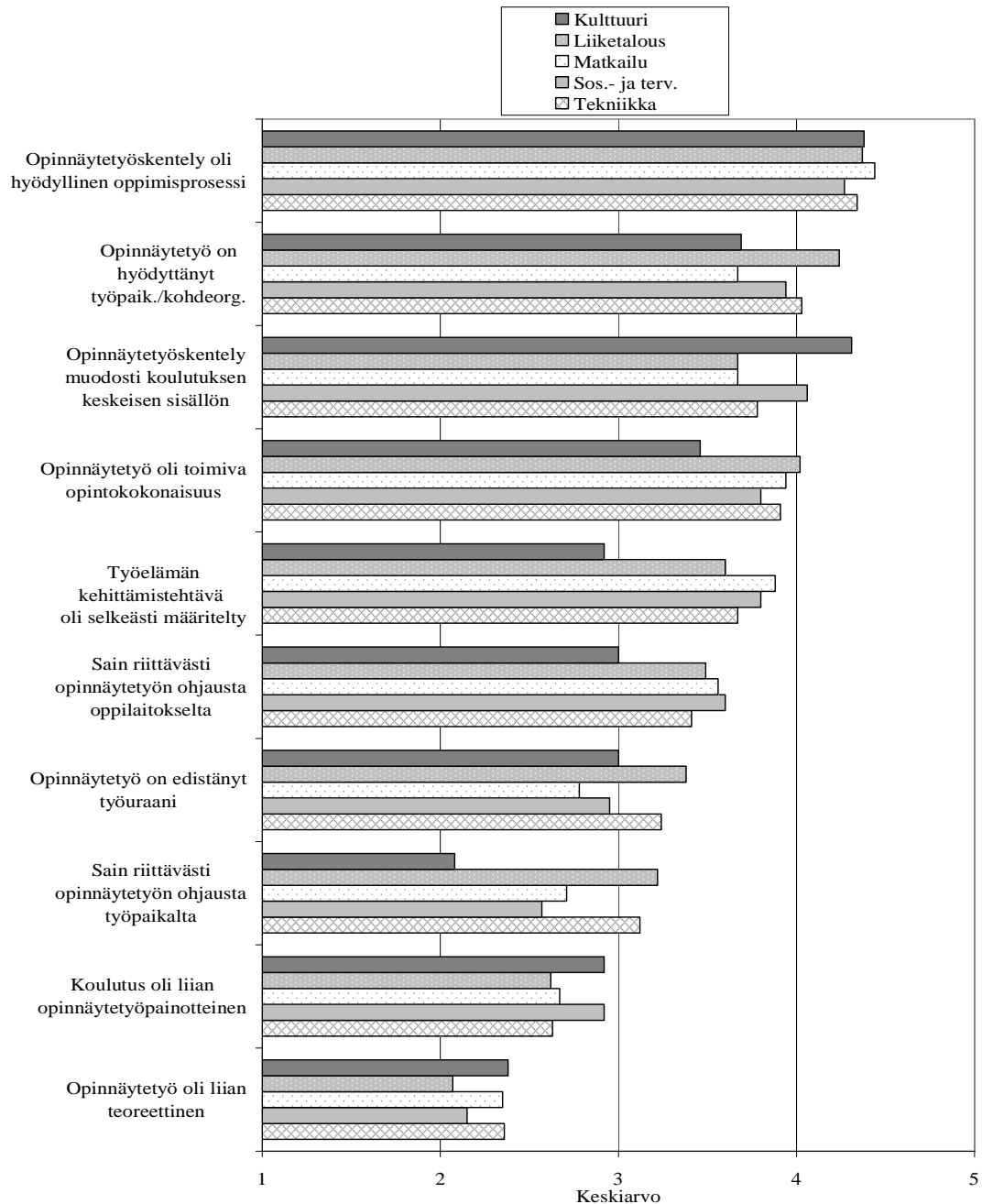
Vastaajia pyydettiin kyselylomakkeessa arvioimaan työelämän kehittämishankkeena toteutetun opinnäytteen toimivuutta kymmenestä väittämästä koostuneella kysymyspatterilla. Vastanneet pitivät opinnäytetyöskentelyä erityisen hyödyllisenä oppimis-

prosessina; lähes 90 prosenttia oli asiasta jokseenkin tai täysin samaa mieltä. Vastanneista 75 prosenttia oli sitä mieltä, että opinnäytetyöskentely muodosti koulutuksen keskeisen sisällön, ja tähänhän koulutuksessa on myös kaiken aikaa pyritty (Ojala & Ahola 2008b, 118–119). Vastajat olivat myös sitä mieltä, että opinnäytetyö on hyödyttänyt heidän omaa työpaikkaansa tai muuta opinnäytetyön kohdeorganisaatiota. Opinnäytetyön arvioitiin olevan kaiken kaikkiaan toimiva opintokokonaisuus. Opinnäytetyötä pidettiin ilmeisesti sopivan käytännönläheisenä, sillä liian teoreettiseksi työn arvioi ainoastaan reilu 10 prosenttia.

Aiemmassa opiskelijakyselyssä (Ojala & Ahola 2008a, 129–130) vastanneet kritisoiivat jonkin verran koulutuksen opinnäytetyöpainotteisuutta. Nyt alle 30 prosenttia vastanneista piti koulutusta liian opinnäytetyöpainotteisena. Kriittisimmin vastajat suhtautuivat opinnäytetyöskentelyssä työpaikalta saamaansa ohjaukseen sekä siihen, miten opinnäytetyö oli edistänyt omaa työuraa. Yhteen vetäen voidaan kuitenkin todeta, että kyselyyn vastanneet näyttävät olevan varsin tyytyväisiä kehittämistehtävään ja opinnäytetyöskentelyyn, niin siitä saatuun hyötyyn oman oppimisen kuin työpaikan tarpeidenkin kannalta. Työpaikan tarjoamassa opinnäytetyön ohjauksessa ja koko prosessin vaikutuksessa omaan työuraan olisi kuitenkin kehittämisen varaa. Saattaa olla, että työelämän edustajien alituinen kiire estää heitä osallistumasta täysipainoisesti opiskelijan opinnäytetyön ohjausprosessiin. Jo aiemmissa opettajahaastattelussa (Ojala & Ahola 2008b, 130) ilmeni, että opiskelijan työpaikan myönteisestä tai kielteisestä suhtautumisesta opintoihin ja opinnäytetyöskentelyyn riippui, minkälaista tukea ja ohjausta opiskelija sai opintoihinsa. Kehittämismyönteisessä ja aktiivisessa organisaatiossa opiskelijan oli helpompi tehdä opinnäytetyötä kuin muutoskielteisessä ympäristössä. Opiskelijat olivat siis melko erilaisessa asemassa saamansa ohjauksen ja tuen suhteen. Työnantajien tuen vaihtelevuus tuli esille myös aiemmassa opiskelijakyselyssä (Ojala & Ahola 2008a, 134–135).

Edellä havaittua vahvistaa se, että koulutusaloittain tarkasteltuna (kuvio 18) suurimmat erot koulutuksessa toteutuneessa opinnäytetyöskentelyssä olivat juuri siinä, olivatko vastanneet kokeneet saaneensa riittävästi opinnäytetyön ohjausta omalta työpaikaltaan. Liiketalouden ja tekniikan alan vastanneet olivat työpaikalta saamaansa ohjauksen määrään muita aloja tyytyväisempiä, kun taas kulttuurialan vastanneet olivat selvästi muita tyytymättömämpiä saamaansa ohjauksen määrään. Matkailualalta sekä

sosiaali- ja terveysalalta vastanneet pitivät opinnäytetyön lähtökohtana ollutta työelämän kehittämistehtävää muita aloja selkeämmin määriteltynä, kulttuurialan vastanneet olivat puolestaan asiaan tyytymättömiä.

Kuvio 18. Tyytyväisyys opinnäytetyöskentelyyn koulutusaloittain (1=täysin eri mieltä,...,5=täysin samaa mieltä).

Mikäli opinnäytetyö oli edistänyt kyselyyn vastaajan työuraa, pyydettiin häntä kuvailemaan lyhyesti, miten opinnäytetyö oli käytännössä vastaajan työuraa edistänyt. Ky-

symykseen vastasi yhteensä 117 lomakkeen palauttanutta eli 36 prosenttia kyselylomakkeen palauttaneista. Kaikki vastaukset eivät myöskään kuvanneet opinnäytetyötä varsinaisesti työuran edistäjänä. Tästäkin voidaan päätellä, että opinnäytetyö ei ehkä ole vielä ollut kovin suuri työuran edistäjä. Jaoimme vastaukset alustavasti kuuteen eri tyyppiin. Ensimmäisen, lähes 30 prosenttia kattaneen ryhmän vastaajat, olivat saaneet opinnäytetyön avulla uusia tehtäviä, työtarjouksia, vastuualueita tai joissakin tapauksissa uuden työpaikan. Nämä olivat vieneet vastaajia työuralla oitis eteenpäin.

Valitsin opinnäytetyöksi oman vastuualueeni ulkopuolisen merkittävän projektin, joka vielä onnistui erinomaisesti. Onnistuneen projektin jälkeen olen saanut huomattavasti vaativampia tehtäviä. (219, M, L.)

Se [opinnäytetyö] on tuonut mahdollisuuksia päästä pitämään esitelmiä. Lisäksi olen päässyt mukaan asiaan liittyviin työryhmiin, projekteihin ja johtoryhmiin. (325, M, T.)

Lähes viidesosa kysymykseen vastanneista kertoi opinnäytetyöstä olleen hyötyä omis-
sa työtehtävissä tai yleensä ottaen oman työuran luomisessa eteenpäin.

Pystyn käyttämään tutkimustuloksissa nousseita seikkoja hyödyksi suunnitellessani ja kehittäessäni nykyisen työpisteeni toimintaa sekä yhdessä pohtia koulutustarpeita. Uskon, että näistä on hyötyä myös muissa työpisteissä. (147, N, S.)

Tein opinnäytetyöni ulkopuoliselle yhteistyötaholle. Sain sen myötä uusia verkostoja ja 'jalkani oven väliin'. (261, N, S.)

Kysymykseen vastanneista 17 prosenttia kertoi opinnäytetyön avittaneen työuraa siinä mielessä, että opinnäytetyöskentelyn pohjalta oma tietämys ja asiantuntemus olivat lisääntyneet, ja joiden pohjalta oli antaa näyttöä omasta osaamisesta.

Vahvistanut osaamisaluettani strategisen johtamisen saralla (88,N, L).

Noin joka kuudes kertoi omaa opinnäytetyötä ja/tai siitä saatua omaa asiantuntemusta hyödynnetyn omalla työpaikalla.

Oppilaitos, jossa työskentelen, on aloitettu aikuiskoulutuksen uudistaminen opinnäytetyön pohjalta (123, M, T).

Tein opinnäytetyöni oman organisaationi kohtaamista haasteista ympäristön muuttuessa. Tai lähinnä siitä miten muutokseen tulisi varautua, ennakoida sekä siihen liittyvistä kehityshankkeista. Ilolla on todettava, että suurin osa tekemistäni kehitysehdotuksista on toteutumassa. (65, M, T.)

Reilu 10 prosenttia kysymykseen vastanneista ilmoitti, että opinnäytetyö ei ollut edistänyt ollenkaan työuraa. Tämä johtui tavallisimmin siitä, että opinnäytetyöprosessi ei ollut kovin onnistunut esimerkiksi siksi, että työnantaja ei ollut innostunut koko projektista, tai vastaajan ja opinnäytetyön ohjaajan väliset kemiat eivät olleet toimineet toivotulla tavalla. Vastaaja oli myös saattanut vaihtaa työpaikkaa kesken opinnäytetyöprosessin, jolloin opinnäytetyö oli jäänyt irralliseksi kokonaisuudeksi ja ilman hyödynnettävyyttä tai käytännön merkitystä. Opiskelijoiden työpaikkavaihdokset kesken opintojen ovat puhuttaneet ennenkin opinnäytetyöskentelyn ongelmia pohdittaessa (esim. Kekäle ym. 2004, 35; Ojala & Ahola 2008b, 130).

Vaihdoin työnantajaa, kun opinnäytetyö oli kesken (tein sitä vanhalle työnantajalle), tästä johtuen työ jäi irralliseksi, eikä sitä koskaan jalkautettu, kun pyrin vaan saamaan sen valmiiksi nopeasti, jotta sain tutkinnon valmiiksi (214, N, S).

Vajaa 10 prosenttia kertoi opinnäytetyön saaneen tai vastaajan itse opinnäytetyön avulla saaneen näkyvyyttä ja kiinnostusta joko omalla työpaikalla tai ulkopuolisilta tahoilta.

Toimialoja ylittävä hanke toi näkyvyyttä. Hanke lisäsi organisaation ja esimiesten tietoa kyvyistäni ja taidoistani, mikä auttoi uralla etenemisessä. (8, M, S.)

4.4 Vastaako koulutuksesta saatu osaaminen työelämän vaatimuksia?

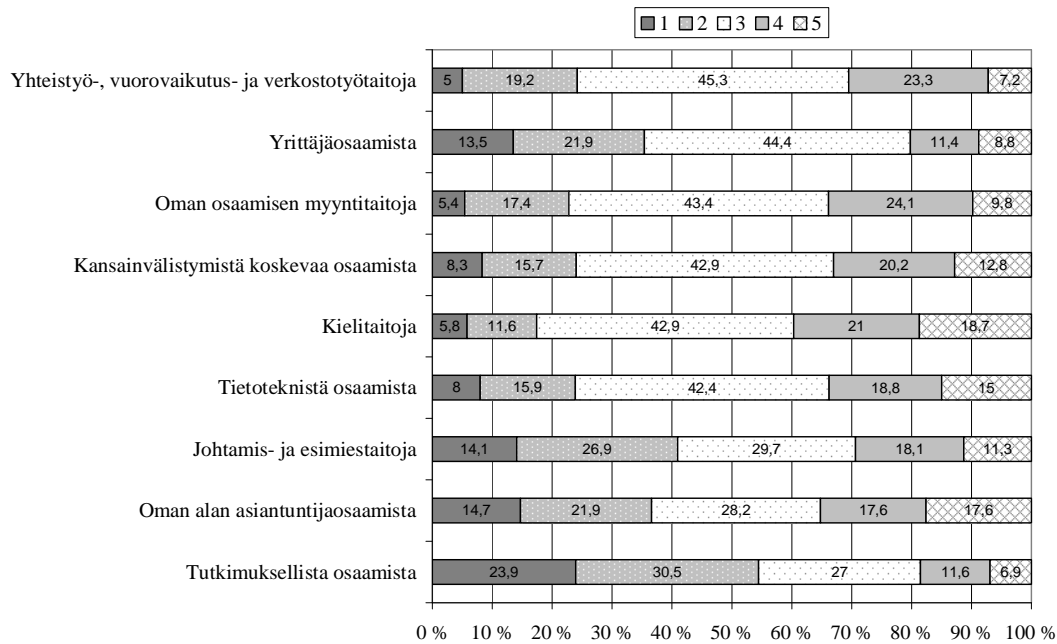
Kyselyyn vastanneet ovat pääsääntöisesti jo pitkään työelämässä olleita AMK-tutkinnon suorittaneita ammattilaisia, jotka ovat nyt hankkineet uuden työelämälähtöisen ylemmän tutkintokoulutuksen. Miten hankittu osaaminen ja työpaikan/työelämän vaatimukset sitten vastanneiden mielestä kohtasivat?

Vastaajia pyydettiin arvioimaan, miten koulutuksessa saadut taidot ja osaaminen vastasivat todellisia työelämän vaatimuksia. Kysymyksen vastausvaihtoehdot oli suhteutettu nykyisen työn vaatimukseen. Tällä haluttiin päästä taitovajeiden ohella tarkastelemaan myös sitä, että kaikkien osalta työelämän todellisuus ei anna mahdollisuuksia nykyistenkään taitojen täysimittaiseen hyödyntämiseen.

Kuviosta 19 nähdään, että taitovajetta on eniten kielten osaamisen alueella. Kaksi viidestä oli sitä mieltä, että nykyinen työ vaatii enemmän kielitaitoja, kuin mitä koulutuksessa sai. Tässä on huomattava, että koulutuksessa ei välttämättä ole lainkaan juuri tähän taitoon liittyvää sisältöaluetta. Muutamit kyselyyn vastanneet olivatkin kirjoittaneet lomakkeeseen sivuhuomautuksen erityisesti kielitaitojen ja tietoteknisen osaamisen osalta, ja he olivat jättäneet vastauksensa näiltä osioilta tyhjäksi. Taitovajeita esiintyi suhteellisen runsaasti, noin kolmanneksessa vastauksista, myös esimerkiksi oman alan asiantuntijaosaamisessa, oman osaamisen myyntitaidoissa sekä kansainvälisyysosaamisessa.

Selvästi enemmän, kuin mitä omassa työssä tarvitaan, vastanneet olivat saaneet tutkimuksellista osaamista. Tätä mieltä oli reilu puolet. Toisaalta niin tutkimusintensiivinen työ oli vajaalla viidenneksellä, että he kokivat koulutuksen tuoman tutkimusosaamisen puutteelliseksi. Myös johtamisosaamisesta näyttää olevan reilusti ylitarjontaa. Kaksi viidestä oli saanut johtamis- ja esimiestaitoja enemmän kuin nykyinen työ edellytti. Tämä kertoo siitä, että kaikkien ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden työura ei ainakaan vielä ole johtanut sellaisiin asemiin, joihin sekä virallinen koulutuspolitiikka että sen mukaisesti räätälöidyt koulutuksen sisällöt lupailivat. Vastavasti oman alan asiantuntijaosaamisesta on suurin piirtein saman verran ylitarjontaa kuin on taitovajettakin. Reilu kolmannes katsoi saaneensa näitä taitoja enemmän kuin mitä pystyi työssään hyödyntämään.

- 1 = Sain koulutuksessa paljon enemmän osaamista, mitä pystyn työssäni hyödyntämään
 2 = Sain koulutuksessa jonkin verran enemmän osaamista, mitä pystyn työssäni hyödyntämään
 3 = Koulutuksen tuottama osaaminen vastaa työni vaatimuksia
 4 = Tarvitsen työssäni jonkin verran enemmän osaamista, kuin mitä sain koulutuksesta
 5 = Tarvitsen työssäni selvästi enemmän osaamista, kuin mitä sain koulutuksesta

Kuvio 19. Koulutuksesta saatujen taitojen ja osaamisen vastaavuus todellisiin työelämän vaatimuksiin.

Koulutusaloittaiset erot ovat varsin suuria niin taitovajeissa kuin ylijäämissäkin. Esimerkiksi kielitaitoja kaivattiin eniten tekniikan (49 %) ja liiketalouden (45 %) aloilla. Kulttuurialalta valmistuneista vain reilu viidennes katsoi saaneensa liian vähän kielitaitoja suhteessa oman työnsä vaatimuksiin. Oman alan asiantuntijaosaamisesta vajetta oli eniten kulttuurin ja tekniikan aloilla (46 %), vähiten matkailualalla (22 %). Kulttuurialalla yli puolet olisi kaivannut lisää oman osaamisensa myyntitaitoja. Tekniikassa tämä oli ongelma vain reilulle neljännekselle.

Oman alan asiantuntijaosaamista suhteessa työn vaatimuksiin oli tullut yli oman tarpeen reilulle puolelle matkailualalta valmistuneelle. Kulttuurialalla ylijäämää tässä suhteessa koki vain reilu viidennes. Tutkimusosaamista oli tullut reilusti yli työn vaatimusten erityisesti tekniikassa, sosiaali- ja terveysalalla sekä liiketaloudessa (yli puolet). Kulttuurialalta valmistuneista lähes kaksi viidestä katsoi saaneensa tutkimusosaamista enemmän kuin pystyi työssään hyödyntämään. Suurehkot koulutusalakoh-

taiset erot antavat viitteitä siitä, että koulutuksen sisältöjä tulisi räätälöidä tarkemmin kunkin alan todellisia työelämän tarpeita vastaaviksi.

Kyselyyn vastaajilla oli myös mahdollisuus kirjata lomakkeeseen vielä jokin muu taito, jota he tarvitsisivat työssään enemmän. Tätä mahdollisuutta oli käyttänyt vain seitsemän prosenttia vastanneista hyväkseen, mikä kertoo osaltaan siitä, että edellä kuvatut vastausvaihtoehdot kattoivat eri taitoalueet varsin hyvin. Vastaukset eivät ryhmittyneet selkeisiin kategorioihin, vaan kuvasivat yksittäin enimmäkseen hyvin erilaisia työelämässä tarvittavia taitoja ja osaamista. Näitä olivat esimerkiksi HR-osaaminen, työläinsäädäntö, kustannuslaskenta, taloushallinto, markkinointi, projektinjohtamistaidot sekä yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja asiantuntijakeskusteluun osallistuminen.

4.5 Mikä koulutuksessa oli onnistunutta ja missä on kehitettävää?

Vastaajia pyydettiin tarkastelemaan saamaansa koulutusta ja oppia kokonaisuutena ja kirjoittamaan lyhyesti, mikä koulutuksessa oli ollut erityisen hyvää ja missä olisi vielä kehitettävää. Edelliseen kysymykseen oli vastattu varsin hyvin; 282 kyselylomakkeen palauttanutta (89 %) oli kirjannut mielipiteensä koulutuksen hyvistä puolista. Vastaukset jakautuivat seitsemään kategoriaan. Monet näistä tulivat esille jo aiemmassa kyselytutkimuksessa (Ojala & Ahola 2008a, 122–124), joten näyttää siltä, että tietyissä asioissa koulutuksessa on onnistuttu hyvin ja opiskelijat ovat tyytyväisiä.

Eniten kirjoitettiin opetuksen sisällöstä ja toteutuksesta. Tähän kategoriaan vastauksia kirjautui lähes 45 prosentilta kysymykseen vastanneista. Opiskelijat olivat tyytyväisiä kokonaispakettiin – sisältöön ja toteutukseen. Sisällöistä mainittiin erityisesti johtamista ja esimiestaitoja koskevat opinnot ja kurssit, opinnäytetyö, erinäiset luennot, valintamahdollisuudet sekä sisältöjen monipuolisuus. Toteutuksen osalta kiitettiin mm. opintojen joustavuutta, mahdollisuutta opiskella työn ohessa, koulutuksen yleisiä järjestelyjä ja opintojen ohjausta. Seuraavassa muutamia lainauksia:

Itselleni tärkeinä koin luennot, joissa käytiin läpi työnkehittäjän persoonaa ja ominaisuuksia. Näillä luennoilla koin euforisia ahaa-elämyksiä. (18, N, S.)

Johtamiseen ja esimiestaitoihin liittyvät opinnot olivat pääsääntöisesti hyviä. Näistä opintojaksoista sain eniten hyötyä omalle työuralleni. Myös opintojen ohjaus hoidettiin mallikkaasti. Opintojen henkilökohtaistamisessa huomioitiin myös hyvin aiemmat koulutukset. (67, N, L.)

Hyvin suunniteltu opintokokonaisuus, joka hyödynsi aikaisemmin opittuja kokonaisuuksia tuoden kuitenkin aina lisää uusia näkökulmia. Opinnäytetyössä niputettiin minun tapauksessani koko opinnot ehjäksi kokonaisuudeksi, työyhteisön kehittämistehtävään liittyen. (73, M, T.)

Laaja-alaisuus, henkilökohtaistaminen, valinnaisuudet/kurssitarjotin, sopivan laajuiset kokonaisuudet (113, M, T).

Lähes viidesosa vastanneista oli erityisen tyytyväinen opiskelijaryhmään, joka oli hyvin monipuolinen niin pohjakoulutuksensa, ikäjakaumansa kuin työkokemuksensa puolesta. Monipuolista ja moniammatillista opiskelijaryhmää ja sen jakamaa osaamista kiitettiin myös aiemmissa tutkimuksissa (esim. Ojala & Ahola 2008a, 123–124, Okkonen 2005, 203). Erilaiset ja eri taustan omaavat opiskelijat toivat opiskeluun vastaajien mukaan uusia ajatuksia, näkökulmia, syvää kokemukseen perustuvaa osaamista sekä monialaista asiantuntemusta jaettavaksi opiskelijaryhmän kesken. Samalla opiskelijajoukko toimi toisilleen hyvänä tukiverkkona.

Mielipiteiden vaihto muiden opiskelijoiden kanssa, jotka olivat eri alojen ammattilaisia (aikuisopiskelu). Asioihin tuli erilaisia ammatillisia näkökulmia ja mielipiteiden vaihto oli runsasta ja kehittävää. Syntyi kokonaan uusia ideoita, joita pääsi hyödyntämään omalla työpaikalla. (301, M, L.)

Opiskelijat kurssillani olivat eri pohjakoulutuksilta ja toimivat hyvin erilaisissa ammateissa – moniammatillinen näkökanta (78, N, S).

Lähes 15 prosenttia kysymykseen vastanneista kiitti erityisesti koulutuksen työelämälähtöisyyttä ja käytännönläheisyyttä. Työelämälähtöisessä opiskelussa opinnot ja erityisesti opinnäytetyö nivoutui tiivistä oman työpaikan ja yleensä työelämän ongelmiin ja haasteisiin. Työelämälähtöiset toimintamuodot ovatkin yksi ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon keskeinen ominaispiirre.

Koulutuksen työelämälähtöisyys oli erityisen hyvä asia. Jokainen harjoitustyö kehitti työskentelyä yrityksessä ja antoi lisää valmiuksia eri osa-alueiden hallinnassa. (26, M, L.)

Parasta oli työelämälähtöisyys. Tehdyt caset oli omasta päivittäisestä työstä, joka teki oppimisesta konkreettista ja kehittävää (32, N, L.)

Reilu 10 prosenttia kysymykseen vastanneista oli erityisen tyytyväinen ammattitaitoi-
siin opettajiin ja hyvin asiansa osaaviin vieraileviin luennoitsijoihin.

*Alan huiput luennoi monipuolisesti ja innostavasti -> paljon eväitä matkalle
(202, M, M).*

Viisi prosenttia vastanneista kirjoitti koulutuksessa saamastaan asiantuntijuudesta ja
osaamisesta sekä yleensä tietojensa päivittymisestä.

*Koulutuksen myötä hankkimani asiantuntijuus ja tutkimustaitojen kehittyminen
esimiestaitojen kehittymisen ja itsevarmuuden kohoamisen ohella, olivat kou-
lutuksen parasta antia (74, N, S).*

Niin ikään viitisen prosenttia ilmaisi tyytyväisyytensä koulutuksen kautta luomiinsa
uusien verkostoihin ja kontakteihin sekä muiden opiskelijoiden että oman alan toimi-
joiden kanssa. Lisäksi kolme prosenttia vastanneista mainitsi koulutuksessa olevan
erityisen hyvää saatu tutkinto, joka auttaa etenemään uralla ja hakeutumaan sellaisiin
työtehtäviin, joihin ilman ylempää tutkintoa ei ole mahdollisuutta päästä.

*Parasta oli tutkinnon saavuttamisen kautta saatu YLEMPI korkeakoulututkin-
to (27, N, S).*

*Tutkinnon saaminen, jotta pystyi hakeutumaan haastavampiin tehtäviin, joihin
ilman tutkintoa ei pääse (214, N, S).*

Entä mitä sitten tuli toiseen vaakakuppiin, mistä purnattiin ja miten koulutusta tulisi
vielä kehittää? Tähän kysymykseen vastasi yhteensä 256 lomakkeen palauttanutta eli
lähes 80 prosenttia. Vastaukset jakautuivat kuuteen eri kategoriaan. Kuten onnistumi-
sen teemoissa, tässäkin monet kehittämistarpeet nousivat esille jo aiemmassa kysely-
tutkimuksessa (Ojala & Ahola 2008a, 125–130, 141–145).

Ylivoimaisesti suurin oli tässäkin opetuksen sisältöä ja toteutusta koskeva kategoria, johon kehittämisideoita tuli lähes 70 prosentilta kysymykseen vastanneista. Kehittämisideoita oli laidasta laitaan. Moni toivoi esimerkiksi yksinkertaisesti lisää opetusta. Eniten toivottiin lisää johtamis- ja esimiestaitojen koulutusta, mutta myös esimerkiksi enemmän markkinointia ja viestintää, yrittäjäosaamista, kielitaitoa ja kansainvälisyyttä koskevia kursseja, luentoja tai opintokokonaisuuksia. Mm. sosiaali- ja terveysalalla toivottiin huomioitavan opetuksessa eri ammattiryhmät ja näiden ryhmien erilaiset tarpeet. Vastanneet toivoivat koulutuksen sisältöä myös yhä työelämälähtöisemmäksi, opetukseen lisää syvyyttä pintariipaisun sijaan sekä paljon lisää valinnaisuutta opintoihin. Toteutuksen osalta vastanneet pitivät koulutuksen aikataulua liian tiukkana, toivoivat palautejärjestelmään parannusta, opintokokonaisuuksien parempaa nivomista yhteen sekä päällekkäisyyksien karsintaa. Lisäksi toivottiin lisää ulkopuolisia asiantuntijoita luennoimaan sekä enemmän ohjausta opinnäytetyöhön. Ohessa näistä esimerkkejä:

Koska monet todennäköisesti päätyvät esimiestehtäviin, tarvittaisiin johtamiseen ja esimiestyöhön koulutusta myös näissä tutkinnoissa huomattavasti enemmän (183, N, S).

Enemmän valinnaisia opintokokonaisuuksia, jolloin voisi valita enemmän omaa ammattia syventäviä opintoja (51, M, S).

Huomioida sos- ja terveysalalla enemmän jokaista ammattiryhmää. Nyt keskityttiin sosiaalialaan enemmistönä koulutuksen sisällössä. Sairaanhoidajan näkökulma jäi lähes huomioimatta. Tästä sh:t keskustelivat ja kokivat turhautumista. Enemmän sh:lle laadittavaa osaamista olisi pitänyt olla. (135, N, S.)

Mielestäni koulutuksessa tulisi keskittyä muutamiiin pääteemoihin. Meilläkin koulutus sisälsi palasen yhtä ja palasen toista teemaa. Jotkut palaset jäivät kovin irrallisiksi. (186, N, S.)

Puolitoista vuotta varattu aikaa - liian lyhyt työn ohessa suoritettavaksi (254, N, S).

Lähes 10 prosenttia kysymykseen vastanneista toivoi opettajilta ja luennoitsijoilta korkeampaa tasoa. Opettajia moitittiin esimerkiksi liian vähäisestä työelämä tietoudesta ja työelämän kokemuksesta, vanhan kertaamisesta sekä tietotaidon puutteesta.

Tämän tasoisessa koulutuksessa ei riitä, että koulun omat opettajat muuttuvat asiantuntijoiksi viestintään, yksityisyrittäjyyteen ym. luennon ajaksi. Nähtiin uskomattomia alisuorituksia. Luentoihin tulee panostaa ja palkata todellisia ammattilaisia. (240, M, S.)

Osa opettajista oli liian nuoria ja kokemattomia ilman todellista käytännön työkokemusta. Yliopettajiksi oli valittu henkilöitä, joiden työkokemus perustui esim. yliopiston tutkijantyöhön eikä opettavan aiheeseen yrityksissä. Liian monta kertaa yliopettaja oli henkilö, joka tiesi käsiteltävästä aiheesta vähiten. -- Opettajaksi pitäisi tulla vain käytännön kokeneita työelämän koulineita opettajia, jotka pystyy ansaitsemaan opiskelijoiden kunnioituksen. Noin puolet opettajista täytti tämän vaatimuksen. (301, M, L.)

Joka kymmenes oli huolissaan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tunnettuudesta ja arvostuksesta. Vastanneet olivat sitä mieltä, että tutkinto on vielä melko tuntematon työmarkkinoilla, ja sitä tulisi markkinoida enemmän. Tutkinto kaipaa myös lisää arvostusta.

Tuoda työnantajille tietoa koulutuksesta ja sen antamasta pätevyydestä. Vaikka tutkinnosta on asetus, että se antaa vastaavan pätevyyden kuin maisterin tutkinto, työnantajat tulkitsevat tätä miten haluavat. Ikävää, kun joutuu perustelevaan ja selvittämään omaa pätevyyttään. (214, N, S.)

-- tutkinnon olemassa olosta ja statuksesta olisi syytä tiedottaa. Olen joutunut käymään useita keskusteluja ja jopa hakemaan lakikirjasta kohdan, jossa ylemmän AMK tutkinnon tasosta kerrotaan, että saan työnantajani ja työtoverini vakuuttuneeksi tutkinnon tasosta. Ylempi AMK tutkinto tuntuu olevan 'leikki' tutkinto. (234, N, K.)

Tutkinnon tunnettuudesta ja arvostuksesta on ollut puhetta jo aiemmissa tutkimuksissa (Ojala & Ahola 2008a, 144–145; Ojala & Ahola 2008b, 126–127). Esimerkiksi aiemmissa opettajahaastatteluisissa (ks. Ojala & Ahola 2008b, 126) aavisteltiin, että tunnettuuden suhteen joudutaan ehkä käymään samantyyppinen prosessi lävitse kuin ammattikorkeakouluja perustettaessa. Pelkän markkinoinnin ei myöskään nähdä riittävän, vaan ajatellaan, että tunnettuus lisääntyy ajan myötä, kun yhä useampi ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut pääsee työelämässä näyttämään taitonsa. Tutkinnon tunnettuudella ja arvostuksella työmarkkinoilla onkin nähtävästi vielä pitkä tie kuljettavana.

Kuusi prosenttia kysymykseen vastanneista toivoi tutkinnon nimikkeen muuttamista enemmän tutkinnon tasoa kuvaavaksi – esimerkiksi maisteri kuulosti monen vastanneen mielestä paremmalta ja tasokkaammalta. Ylempi tutkinto ei nimeltään juuri eroa perustutkinnosta eikä kuvaa tutkinnon laajuutta ja merkitystä. (vrt. Ojala & Ahola 2008a, 141–132.)

Yleisnimitys koulutuksen suorittaneille, esim. maisteri kuulostaa heti enemmän opiskelleelta ja selvältä. Kun sanoo, että röntgenhoitaja ylempi amk, kysymys kuuluu, että etkö ollut ennenkin jo röntgenhoitaja, eroa ei huomata/ymmärretä. (30, N, S.)

Neljä prosenttia vastanneista toivoi pikaista selvyyttä jatkotutkintomahdollisuudesta tohtorin tutkintoon – joko ammattikorkeakoulun omaa tohtorin tutkintoa tai yhteistyötä yliopistoon, jossa tutkinnon voisi suorittaa.

Jatkotutkinto (tohtori) väylä kuntoon (150, N, M).

Kolme prosenttia eli seitsemän kysymykseen vastannutta painotti vielä erityisesti sitä, että opetuksessa tulisi paremmin huomioida, jakaa ja hyödyntää monipuolisen opiskelijaryhmän asiantuntijuus, osaaminen ja työelämäkokemus.

Opiskelijoiden 'omalle äänelle', työelämäkokemukselle ja osaamisen vaihdolle olisi pitänyt olla enemmän aikaa ryhmässä (223, N, S).

Kuten jo aiemmassa tutkimuksessamme (Ojala & Ahola 2008a, 122–123) totesimme, opiskelijoiden kokemuseroja kuvastaa se, että monet samat asiat nousevat sekä koulutuksen onnistuneisuutta että sen kehittämistarpeita kuvaavissa seikoissa. Tässä suhteessa tilanne ei ole muuttunut. Sen lisäksi, miten vastaaja itse kokemuksiinsa puntaroi suhteessa vaikkapa koulutusodotuksiinsa, myös oppilaitos-, koulutusala- ja koulutusohjelmakohtaiset erot sekä eri alojen työtehtävien ominaispiirteet näkyvät kohdejoukon vastauksissa.

5 YHTEENVETO

Vakinaiset ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot ovat olleet ammattikorkeakoulujen koulutustarjonnassa elokuusta 2005 lähtien. Koulutuksen kehitystä on seurattu tiiviisti jo jatkotutkinnon kokeilukaudelta (1.1.2002–31.7.2005) lähtien (ks. Okkonen 2003; 2004; 2005a; Levonen 2007; Majjala & Levonen 2008; Kekäle ym. 2004; Pratt ym. 2004; Ojala & Ahola 2008a; Ojala & Ahola 2008b). Tämä tutkimusraportti on jatkoa koulutussosiologian tutkimuskeskuksessa tehdylle ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon toimintaa opiskelijänäkökulmasta tarkastelevalle raportille 'Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot – kokeilusta kokemuksiin' (Ojala & Ahola 2008a, 49–173). Tässä olemme keskittyneet tarkastelemaan uuden tutkinnon suorittaneiden koulutuskokemuksia sekä koulutuksen vaikuttavuutta heidän työssään ja urakehityksessään.

Kyselylomakkeeseen vastanneet olivat ylemmälle ammattikorkeakoulututkinnolle hyvin tyypillinen heterogeeninen joukko; vastanneiden ikä vaihteli 28 ja 65 ikävuoden välillä ja oman ala työkokemus puolestaan yhden ja 35 vuoden välillä. Valtaosa koulutukseen hakeutuneista on ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita. Lisäksi yli 70 prosenttia oli suorittanut myös muita tutkintoja. Kohdejoukko oli siis varsin koulutautunutta jo ennen uuden tutkinnon suorittamista (vrt. Ojala & Ahola 2008a, 57–65).

Kun tarkasteltiin vastanneiden työuraa ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen, ilmoitti puolet, että työpaikassa tai työtehtävissä ei ollut tapahtunut muutoksia. Reilu viidesosa oli yhä samassa työpaikassa, mutta uusissa työtehtävissä. Alle viidesosa oli vaihtanut työpaikkaa ja siirtynyt uusiin työtehtäviin. Vajaa kymmenen prosenttia kertoi vaihtaneensa työpaikkaa, mutta toimivansa vastaavissa työtehtävissä kuin aiemmassa työpaikassa. Kun työuraa tarkasteltiin sukupuolen näkökulmasta, huomattiin naisten vaihtaneen työpaikkaa tutkinnon suorittamisen jälkeen jonkin verran miehiä useammin, kun taas miehillä oli ollut vakaampi työura saman työnantajan palveluksessa. Naiset olivat myös miehiä useammin sitä mieltä, että olivat päässeet uusiin vaativampiin työtehtäviin nimenomaan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon vuoksi. Toisaalta naisista lähes 55 prosenttia oli aikeissa lähitulevaisuudessa vaihtaa työpaikkaa tai hakeutua uusiin työtehtäviin, miehistä 40 prosenttia. Nämä tulokset antaisivat osviittaa siitä, että naiset hakevat miehiä enemmän uuden tutkinnon avulla urakehitystä, ja heille myös tutkinnon suorittaminen luo siihen miehiä enem-

män paremmat mahdollisuudet. Miehille nimenomaan tutkinnon suorittaminen ei ilmeisesti ollut välttämätön edellytys työuralla etenemiselle (vrt. Naumanen 2002, 283–284; Kanervo 2006, 99).

Kysyttäessä vastaajien kiinnostusta jatkokouluttautumiseen, joko mahdollisesti tulevaisuudessa järjestettävässä ammattikorkeakoulujen omassa ammatillisessa tohtorikoulutuksessa tai yliopistojen tohtoriohjelmassa, oli kiinnostus varsin suurta. Eritoten vastanneet olivat kiinnostuneita ammattikorkeakoulujen omasta tohtorikoulutuksesta, mutta yliopistojen tohtorikoulutuskin kiinnosti. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen työpaikkaa vaihtaneet sekä ne, jotka olivat aikeissa lähitulevaisuudessa vaihtaa työpaikkaa tai hakeutua uusiin työtehtäviin olivat jonkin verran jatkokouluttautumisesta kiinnostuneempia, kuin ne vastanneet, jotka olivat edelleen samassa työpaikassa sekä ne, joilla ei ollut lähitulevaisuudessa työpaikan tai työtehtävien vaihtoaikkeitä. Näyttäisikin siltä, että kyselyn vastaajajoukko jakautuu kahteen melko selvään ryhmään, joista toisessa ryhmässä on jatkuvasti uutta hakevia, itseään kehittäviä ja urahakuisia henkilöitä ja toisessa nykyiseen asemaansa tai työhönsä tyytyväisiä tyypejä ilman sen suurempia urakehityssuunnitelmia.

Kyselyyn vastanneet kokivat valtaosin hyötynensä tutkinnosta. Uramahdollisuudet olivat parantuneet ja oma osaaminen kehittynyt. Myös työelämästä tulleita vierailevia luennoitsijoita ja oppilaitoksen opettajia pidettiin oman alansa ammattilaisia ja asiantuntijoina. Vastaajat olivat myös varsin tyytyväisiä opetusjärjestelyiden joustavuuteen ja koulutuksen tuomaan uuteen osaamiseen. Työelämän vaatimukset oli huomioitu opetuksen sisällöissä, ja koulutus oli kaikkiaan ollut tiivistä kytköksissä työelämään. Vastanneiden mielipiteitä jakoi enemmän se, miten opintojen sisällöissä oli ollut valinnanvaraa, miten opiskelijalla oli ollut mahdollisuus vaikuttaa opetuksen sisältöön sekä se, miten opetussuunnitelmassa huomioitiin opiskelijoiden yksilöllisyys. Samat asiat jakoivat opiskelijoiden mielipiteitä aiemmassakin opiskelijakyselyssä (Ojala & Ahola 2008a, 118–120). Tämä kertoo siitä, että koulutuksessa on edelleen tiettyjä kesto-ongelmia, joihin ei ole päästy riittävän tehokkaasti pureutumaan. Toisaalta koulutusaloitteiset erot olivat aika suuria, mikä kertoo siitä, että eri aloilla koulutusta on kehitetty eri tavoin ja siinä on myös onnistuttu hieman eri tavoin.

Kyselyyn vastanneet näyttivät olevan tyytyväisiä myös koulutuksessa toteutuneeseen opinnäytetyöskentelyyn. Työpaikalta saatu opinnäytetyön ohjauksen määrä ja sen vaikutukset työuraan saivat kriittisimmät arvioinnit. Työpaikalta saatavaan opinnäytetyön ohjaukseen vaikuttavat monet tekijät, kuten esimerkiksi työelämän edustajien kiire, suhtautuminen työntekijän suorittamaan koulutukseen ja opinnäytetyöhön sekä työelämän edustajien opinnäytetyöskentelyyn liittyvän sitoutumisen ja kiinnostuksen aste. Työpaikan myönteisestä tai kielteisestä suhtautumisesta opintoihin ja opinnäytetyöskentelyyn saattaa riippua se, miten tutkintoa suorittava saa kaipaamaansa ohjausta ja tukea työpaikaltaan (vrt. Ojala & Ahola 2008b, 130). Opiskelijat voivat siis olla hyvinkin eri asemassa työpaikalta saamansa ohjauksen ja tuen suhteen. Opinnäytetyö työuran edistäjänä ei näytä vastanneiden mukaan ainakaan vielä toimivan kovin hyvin. Ne, jotka kertoivat opinnäytetyön erityisesti edistäneen työuraansa, mainitsivat saaneensa esimerkiksi uusia tehtäviä tai vastuualueita.

Vastanneet nimesivät koulutuksessa onnistuneimmiksi seikoiksi opetuksen sisällön ja toteutuksen, opiskelijaryhmän, koulutuksen työelämälähtöisyyden sekä ammattitaitoiset opettajat ja vierailevat luennoitsijat. Lähes samat aiheet toistuivat myös tiedusteltaessa vastanneilta koulutuksen kehittämistarpeita, mikä saattaa johtua esimerkiksi vastanneiden erilaisista kokemuksista ja koulutusodotuksista, mutta myös oppilaitos-, koulutusala- ja koulutusohjelmakohtaisista eroista. Tutkinnon suorittaneet toivoivat koulutuksen kehittämistä eritoten opetuksen sisällön ja toteutuksen saralla. Osa toivoi opettajilta ja luennoitsijoilta korkeampaa tasoa sekä lisää tunnettuutta ja arvostusta tutkinnolle.

Lopuksi voimme todeta, että kyselyyn vastanneiden kokemukset vastaavat pääosin uudelle ylemmälle tutkinnolle asetettuja koulutuspoliittisia tavoitteita. Kehittämisen kohteita toki on, kuten tämän kaltaisessa vahvasti työelämälähtöisessä koulutuksessa tuleekin olla, ja niihin tulisi tarttua yhä paremman, toimivamman ja kilpailukykyisemmän koulutuksen tarjoamiseksi.

LÄHTEET

Kirjallisuus

Honkanen, V. & Ahola, S. (2003) *Kulttuurin koulutus ja uudet urat. Ammattikorkeakouluista kulttuurialalta valmistuneiden koulutuskokemukset, työllistyminen ja yrittäjyys*. Koulutussosiologian tutkimuskeskuksen raportti 61. Turun yliopisto.

Kanervo, O. (2006) *Korkeasti koulutetut ja työ. Valintojen rationaalisuus eurooppalaisessa vertailussa*. Koulutussosiologian tutkimuskeskuksen raportti 68. Turun yliopisto.

Kivinen, O. & Nurmi, J. (2008) *Työ, koulutus ja osaaminen. Yliopisto ja ammattikorkeakoulu yhdeksän maan eurooppalaisessa vertailussa*. Koulutussosiologian tutkimuskeskuksen raportti 72. Turun yliopisto.

Levonen, J. (toim.) (2007) *Ylempi ammattikorkeakoulututkinto – Työelämäläheistä asiantuntemusta kehittämässä*. Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen kehittämisverkosto. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna.

Lindqvist, O. V. (2005) *Korkeakoulujen tehtävät – ja varsinaiset tehtävät*. Teoksessa E. Okkonen (toim.) *Ammattikorkeakoulun jatkotutkinto – tulokset ja tulevaisuus. Julkaisu 3*. Hämeenlinna. 15–17.

Luopajarvi, T. (2008) *Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tuottama kelpoisuus, nykytila ja kehittäminen*. Teoksessa H. Maijala & J. Levonen (toim.) *Ylempi ammattikorkeakoulututkinto – Osaamisen ennakointi ja tulevaisuuden haasteet*. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna, 49–56.

Maijala, H. & Levonen, J. (toim.) (2008) *Ylempi ammattikorkeakoulututkinto – Osaamisen ennakointi ja tulevaisuuden haasteet*. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna.

Naumanen, P. (2002) *Koulutuksella kilpailukykyä. Koulutuksen yhteys miesten ja naisten työllisyyteen ja työn sisältöön*. Koulutussosiologian tutkimuskeskuksen raportti 57. Turun yliopisto.

Nevalainen, P., Soininen, S. & Kouri, P. (2005) Sähköisen henkilövarmenteen ja siihen liittyvän palveluprosessin käyttöönotto Pohjois-Karjalan sairaanhoitopiirissä. Teoksessa E. Okkonen (toim.) *Ammattikorkeakoulun jatkotutkinto – tulokset ja tulevaisuus. Julkaisu 3*. Hämeenlinna. 90–97.

Ojala, K. & Ahola, S. (2008a) *Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot – kokeilusta kokemuksiin*. Koulutussosiologian tutkimuskeskuksen raportti 71. Turun yliopisto.

Ojala, K. & Ahola, S. (2008b) Koulutuksen työelämäyhteydet, opinnäytetyö ja kehittämisen haasteet – ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon olemusta etsimässä. Teoksessa H. Majjala & J. Levonen (toim.) *Ylempi ammattikorkeakoulututkinto – Osaamisen ennakointi ja tulevaisuuden haasteet*. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna, 117–134.

Okkonen, E. (toim.) (2003) *Ammattikorkeakoulun jatkotutkinto – lähtökohdat ja haasteet. Julkaisu 1*. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna.

Okkonen, E. (toim.) (2004) *Ammattikorkeakoulun jatkotutkinto – toteutuksia ja kokemuksia. Julkaisu 2*. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna.

Okkonen, E. (toim.) (2005a) *Ammattikorkeakoulun jatkotutkinto – tulokset ja tulevaisuus. Julkaisu 3*. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna.

Okkonen, E. (2005b) Hyvä koulutus työkokemusta hankkineille – Valmistuvien opiskelijoiden kokemuksia ammatillisen asiantuntijuuden syvenemisestä ja opiskelustaan. Teoksessa E. Okkonen (toim.) *Ammattikorkeakoulun jatkotutkinto – tulokset ja tulevaisuus. Julkaisu 3*. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna, 200–207.

Sähköiset lähteet

HE 14/2005 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle ammattikorkeakoulujen tutkintojärjestelmän kehittämiseksi. [viitattu 24.2.2009]. Saatavana sähköisessä muodossa: [<http://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiat/he+14/2005>]

Kekäle, T., Heikkilä, J., Jaatinen, P. Mylly, H. Piilonen, A-R., Savola, J., Tynjälä, P. & Holm, K. (2004) Ammattikorkeakoulujen jatkotutkintokokeilu. Käynnistysvaiheen arviointi. Korkeakoulujen arviointineuvosto. Tampere. [viitattu 23.2.2009]. Saatavana sähköisessä muodossa: [<http://www.kka.fi/index.phtml?s=61>]

L (411/2005) Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta. Finlex – Valtion säädösetietopankki [viitattu 20.2.2009]. Saatavana sähköisessä muodossa: [<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050411>]

Pratt, J., Kekäle, T., Maassen, P., Papp, I., Perellon, J. & Uitti, M. (2004) *Equal, but different. An evaluation of the postgraduate polytechnic experiment in Finland*. Final report. Finnish higher education evaluation council. Tampere. [viitattu 23.2.2009]. Saatavana sähköisessä muodossa: [<http://www.kka.fi/index.phtml?s=61>]

Rouhelo, A. (2008) Akateemiset urapolut. Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja kasvatustieteellisen alan generalistien urapolkujen alkuvaiheet 1980- ja 1990-luvuilla. Turun yliopiston julkaisuja, sarja C, osa 277. Turun yliopisto. Saatavana sähköisessä muodossa: [<https://oa.doria.fi/handle/10024/43242>]

SAMOK. (2005) *Lausunto hallituksen esityksestä HE 14/2005 vp ammattikorkeakoulujen tutkintojärjestelmän kehittämiseksi*. [viitattu 26.4.2005]. Saatavana sähköisessä muodossa (tekijän hallussa): [<http://www.samok.fi/ajankohtaista>]